

Lesník

Obsah

- 3** Anketa
- 4** OZ Semenoles oslavoval 90. rokov od založenia
- 5** Sté výročie ochrany dvoch našich najznámejších pralesov
- 6** Lesné lanovky – ťažbové zariadenia s veľkým potenciálom rozvoja
- 7** Sústreďovanie dreva lanovkovými technológiami v Britskej Kolumbii
- 8** OZ Košice
- 10** Zhodnotenie požiarov
- 11** Vsadiť na deti sa lesníkom oplatí
- ~ Poľovnícke dni v Modrom Kameni s účasťou lesných pedagógov OZ Kriváň
- 12** Učebňa v lese, les v učebni
- 13** Na dobrú vodu zve obnovená studánka u České Třebové
- ~ Oživení tradície lesníckych exkurzií se vydařilo
- 14** Lesnícky život s vôňou medu
- 16** Lesníci deťom
- ~ Záverečná konferencia k projektu „Lesníci deťom“
- ~ Projekt Lesníci deťom sa končí
- 17** Spolupráca maďarských a slovenských lesníkov
- 17** Odborníci na obnovu historických parkov
- 18** Prof. Johann Christian Hundeshagen (230. výročie narodenia)
- ~ Prof. Ing. Roth Július, DrSc. (140. výročie narodenia)
- 19** Lesnícki seniori v srdci Poľany
- 20** Lesnícke vedecké kaviarne
- ~ Ktorý úsek z GR je najšikovnejší?
- 21** Nastal čas na zmenu!?
- 22** Medvedku daj labku
- 23** Tajomstvo jednej starej skrine
- 24** Uveríte?
- ~ Zasmejte sa
- 25** Chata Lesník
Naše zariadenia
- ~ Kotlety s brusnicami a hruškou
Receptár
- 26** Ahoj deti!
- 27** Kalendár akcií
- ~ Pracovné jubileá
- ~ Životné jubileá
- 28** Objavujeme huby a ich tajomstvá

4

6

14

20

Lesník

časopis zamestnancov
š.p. LESY SR
Banská Bystrica
október 2013

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktori:
Ing. Rudolf Bruchánik
Ing. Ivan Hanula
Jiří Junek
Ing. Milan Longauer
Mgr. Anna Sliacka (as)

Stáli prispievatelia:
Mgr. Tatiana Figurová
Ing. Viliam Stockmann

Foto na titulnej strane:
Vlastimil Rezek
foto na zadnej strane:
euroart.sk

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Ticho pred búrkou

Poznáte to? Pokojná obloha, iba sem tam mráčik, vetrik sa nepohne, no aj tak máte pocit, že niečo nie je v poriadku. Väčšinou takéto relatívne pokojné obdobia vystriedajú veľmi horúce chvíle s búrkou, hromobitím a bleskami. Slabou útechou je, že takéto nepriaznivé počasie našťastie nebýva dlhodobé.

Podobný pokoj pred búrkou zažívajú lesníci vo vzťahu k životnému prostrediu práve teraz. Po dvoch rokoch dohadovania sa o definitívnu podobu zákona o ochrane prírody a krajiny, prešla novela tohto zákona cez vládu a je veľmi pravdepodobné, že bude v rovnakej podobe schválená aj parlamentom. Z pohľadu štátneho podniku sú reakcie lesníkov asi rovnaké, ako po schválení pôvodného zákona. Ani vtedy veľmi neoslavovali. Napríklad, zatiaľ čo z navrhovaných zámen súkromných pozemkov v chránených územiach za štátne produkčné lesy bude bolieť hlava najmä majetkárov podniku, likvidácia invázných rastlín bude vyťahovať peniaze z vreciek všetkým majiteľom lesa bez rozdielu.

Samozrejme, nájdú sa aj pre lesníkov pozitívne zmeny. Napríklad niektoré chránené územia už nebude vyhlasovať úrad životného prostredia, ale vláda. To by malo priniesť väčšiu stabilitu systému a eliminovať subjektívne vplyvy niekoľkých úradníkov.

Každá zmena legislatívy sa dá pochopiť a aplikovať rôznymi spôsobmi. Zostáva nám iba dúfať, že aj toľko diskutovaná novela nebude zneužitá a bude k prospechu lesov, prírody aj všetkých občanov.

Blaskeil Jurek

Anketa

Ludmila Marušáková

NLC Zvolen

V zahraničí sú eko-učebne alebo aj tzv. lesné školy umiestňované rôzne, teda univerzálne pravidlo neexistuje. Obidva typy majú prirodzene svoje výhody, aj nevýhody. Rozhodne je potrebné využiť ten potenciál (budovy, príslušenstvo, iné atrakcie), ktorými odštepne závody disponujú tak, aby boli náklady optimálne, pretože jedna vec je eko-učebňu vybudovať, druhá je dlhodobo prevádzkovať v primeranej kvalite. Ideálne by bolo prepojenie s iným turistickými atrakciami, tak ako je to vo Vydrove. Lesné školy by podľa mňa mali byť variabilné nielen svojim umiestnením, ale najmä svojim charakterom a mali by nadväzovať na niečo typické v danom regióne. Podľa našich prieskumov je dopyt škôl o lesnú pedagogiku vysoký, preto vytvoriť sieť lesných škôl na celom území Slovenska považujem za skvelú vec.

Jarmila Hatalová

OZ Trenčín

Ako lesnému pedagógovi a komunikátorovi OZ sú mi známe snahy štátneho podniku LESY SR i v rámci ďalšieho smerovania a pripravovanej koncepcie lesnej pedagogiky a práce s verejnosťou o vznik a následné rozširovanie

„Na Oravskom Podzámku boli otvorené prvé oficiálne eko-učebne. Podnik LESY SR uvažuje o otváraní takýchto eko-učební aj v rámci pôsobnosti odštepných závodov. Myslíte si, že by mali byť skôr v prírode alebo v centrách miest.“

edukačných priestorov v podobe eko-učební, ktoré sú v zahraničí bežnou vecou. Z doterajších skúseností som skôr za vznik eko-učební v prírode, v lesnom prostredí, kde sa zážitkovým učením rozširuje návštevníkom ich poznanie, veď pobyt v prírode je jedinečný... Avšak nemožno zabudnúť na určité aspekty, napr. dopravu do takýchto zariadení. Čím budú zariadenia viac vzdialené od centier miest, tým budú pre niektoré záujmové skupiny nedostupné.

Lucia Hanková

OZ Sobrance

Myslím si, že nie je podstatné, či budú eko-učebne v prírode, na chatách, na lesných správach alebo v centrách miest. Každý závod má svoje špecifiká. Ak do nich plánujeme investovať finančné prostriedky, musia byť zriadené tak, aby boli verejnosťou v maximálnej možnej miere využívané. A na vytvorenie vhodných podmienok pre prácu s verejnosťou samotný priestor nestačí. Potrebujeme systémové riešenia.

Eva Gabovičová

OZ Považská Bystrica

Po osemročných skúsenostiach s lesnou pedagogikou na OZ Považská Bystrica nás lesných pedagógov spolu s riaditeľom doviedlo k myšlienke, že pre

systematickejšiu prácu s verejnosťou nám chýba priestor – „ekoučebňa“, kde by sme mohli realizovať svoje aktivity v zimnom a v nepriaznivom počasí. Najideálnejšie miesto pre vytvorenie ekoučebne by bolo lesné prostredie, čo by vyžadovalo nemalé finančné prostriedky. Z hľadiska dostupnosti, z hľadiska financií a pracovného vyťaženia lesných pedagógov sa prikláňam za realizáciu ekoučebne v priestoroch OZ alebo LS, ktorá by fungovala v rámci regiónu závodu a bola by dostupná pre verejnosť mestskou alebo prímestskou autobusovou dopravou. Myslím si, že ekoučebne by nám otvárali ďalšiu možnosť systematicky pracovať s mládežou a s ostatnou verejnosťou. Ak chceme, aby sa lesná pedagogika posunula o krok vpred a neprešlapovala na jednom mieste, musíme do nej aj finančne investovať.

Michal Kofira

OZ Čierny Balog – Lesnícky Skanzen

Myšlienka eko-učební je v súčasnosti veľmi zrelá na realizáciu. Okolité krajiny odpovede majú a sú krok pred nami. Eko-učebne chápem, ako náhradný priestor pre prácu s deťmi a ako skladisko pomôcok, študijného materiálu, vyrobených dielok a iných vecí. V prvom rade nám ide o priblíženie lesa, či v širšom hľadisku prírody, deťom. Z toho mi vyplýva, že eko-učebňa má byť čo najbližšie objektu nášho záujmu, čiže prírode tak, aby bola k dispozícii v prípade zlého počasia,

(Dokončenie ankety na str. 11) ↪

OZ Semenoles oslavoval 90. rokov od založenia

Huby v kyslom náleve, malinová šťava, zavarované čučoriedky, šípky aj brusnice - aj to bol v minulosti Semenoles!

Vo štvrtok 27. septembra sa na OZ Semenoles v Liptovskom Hrádku zišli desiatky hostí, aby si pripomenuli okrúhle 90. výročie tohto semenárskeho závodu. A bolo na čo spomínať. Semenoles niekoľkokrát vyhorel a ako Fénix znova vstal a pokračoval v činnosti. Spomínalo sa na tony lesných plodov, na pálenie malinovice, ktorá stála v časoch hlbokého socializmu 500 korún liter, ale napríklad aj na zahnávajúce maliny, ktoré sa po oživení potravinárskym farbivom a vonnou esenciou úspešne predali do vtedajšieho západného Nemecka.

90. rokov je v živote človeka veľmi zrelý vek, no v živote závodu sú to najlepšie roky, kedy sa už môže oprieť o tradíciu a už netrpí detskými chorobami nedostatku skúseností a nereálnych plánov. Semenársky závod má svoje pevné miesto v štruktúre podniku LESY SR a hoci v minulých rokoch vykazoval stratu, trend hospodárskych výsledkov OZ je pozitívny a predpokladá sa jeho vyrovnané hospodárenie.

V súčasnosti má Semenoles v organizáčnej štruktúre stredisko Lúštiareň a 12 škôlkárskych stredísk. Obhospodaruje 160 ha produkčnej plochy so zásobou 19 mil. semenáčikov a sadenic listnatých drevín, 45 mil. ihličnatých drevín a 3,5 mil. krytokorených sadenic, 1,4 mil. okrasných drevín, v aktívnej cene 6,8 mil. €. Ďalej Semenoles obhospodarujeme 114 ha semenných sádov, vytvára zásoby semena v genobanke a má založených 20 ha plantáží vianočných stromčekov. Intenzívne sa venuje rozvoju pestovania okrasných drevín so zámerom využitia voľnej produkč-

nej plochy, vegetačných úprav s využitím vedľajších produktov lúštenia a s následnou starostlivosťou o výsadbu. Venuje sa pestovaniu a výsadbe odrastených hospodárskych a okrasných drevín. Nie je zanedbateľný ani výkon drobná lesná výroba, ktorý v oblasti spracovania lesných plodov a okrasného materiálu reaguje na potreby a požiadavky trhu.

Úspešne sa rozvíjajú služby v lesnom semenárstve. Úprava semena, jeho skladovanie a predsejbová príprava je už bežná požiadavka od českých kolegov – lesníkov a z roka na rok sa zvyšuje. Členstvo Semenolesu v Medzinárodnej semenárskej federácii podstatne zmenilo možnosti obchodu so semenom. Odštepny závod Semenoles je súčasťou špeciálnej - semenárskej skupiny, ktorá je zameraná na obchod s lesným reprodukčným materiálom (LRM) a osivom okrasných druhov drevín a krov. Počas členstva OZ Semenoles nadviazal nové obchodné a priateľské vzťahy s významnými štátnymi a súkromnými firmami. Tieto umožňujú priamy kontakt s odberateľom a získavanie pevnej pozície na trhu s lesným reprodukčným materiálom.

A ako vlastne vznikol tento závod?

Korene vzniku organizovaného semenárstva na Slovensku siahajú do obdobia rozpadu Rakúsko - Uhorskej monarchie a vzniku I. ČSR. V tomto období nemalo Slovensko vlastné semenárstvo a celá potreba lesného osiva sa dovážala hlavne z Nemecka a Rakúska.

Prvé snahy o spracovanie semennej suroviny na Slovensku spadajú do roku 1921, kedy sa z iniciatívy riaditeľa ŠL v Liptovskom Hrádku, Juraja Martinku, využili staré, drevené sklady na uskladnenie šišiek a zriadila sa veľmi primitívna lúštiareň lesných semien v Liptovskom Hrádku, s cieľom aspoň čiastočne pokryť potrebu semena známej a vhodnej proveniencie. O jej zriadení a prevádzke však nie sú dostupné žiadne záznamy. Lúštiareň a sklady šišiek v roku 1922 zhoreli.

Za oficiálny začiatok činnosti Semenolesu považujeme rok 1923, kedy sa spustila do prevádzky prvá lúštiareň a prijali sa prví stáli zamestnanci. Vznikla na území bývalého liehovaru, ktorý odkúpila na tento účel v roku 1922 Československá lesnícko - drevárska banka v Prahe.

Hlavný problém, s ktorým semenársky závod zápasí od svojho založenia, je sezónnosť výroby a závislosť od úrody semenných šišiek. Preto sa pri lúštiarni v roku 1924 zriadila jednohektárová škôlka, ktorá ale nestačila na vyplnenie tzv. mŕtvej sezóny. Aby sa zabezpečila celoročná zamestnanosť úzkeho kádra robotníkov zapracovaných na strojnom zariadení, začalo sa s výkupom hribov a spracovaním čerstvých šípok. Postupne sa výkup rozšíroval na čučoriedky a brusnice, ktoré sa, tak ako hriby, posielali čerstvé spešninou nočným rýchlikom na trh do Prahy, alebo sa zavarovali a stali sa známou špecialitou. V jesennom období sa vykupovali čerstvé

šípky, ktoré sa spracovávali na šípkovú dužinu. Ročne až do roku 1989 sa vykúpilo v priemere 20 - 25 vagónov. Za zmienku stojí, že František Šnajperk zhotovil rezačku na prekražovanie šípok, čo urýchlilo ich sušenie. Doteraz je Semenoles jediná výrobňa, ktorá spracováva plody touto technológiou. Významné miesto zastával aj pri zabezpečovaní strojného zariadenia lúštiarne a strojov na čistenie semena. Kartáčovka na odkrídľovanie semena, kalábový vytlačáč smrekovcových šišiek sú súčasťou technológií spracovania a vo funkčnom stave je ešte dnes.

S obnovením semenárskej výroby sa rozvíjala aj drobná lesná výroba. Zber lesného ovocia sa vykonával v celej oblasti Liptova, Oravy a Poltára. V Oravskom Podzámku sa postavila výrobňa na spracovanie lesných plodov a tiež výrobňa v Jelšave. Výrobky sa počítali na vagóny. V dobe dobrej úrody dochádzalo do závodu 50 - 60 q čerstvých hribov denne. Len zberňa Antona Tomana z Važca dodávala 20 - 30 q denne. Drobné hriby sa varili a zakladali do octu, staré sa sušili a stredne veľké sa zakladali s kvasnou prímесou do 100 l džberov s dvojitém dnom. Po týžd-

ni boli hriby vykvasené, príjemnej chuti a všetky sa expedovali do Nemecka. Nazbierané množstvá čučoriedok boli nad očakávanie. Lesník Michalík na Malužinej Tajch, dodal 250 q čučoriedok, ktorá tam nazbierali dievčatá z Helpy. Sušené alebo nakladané hriby v octe, malinová šťava a zavarované čučoriedky boli známe na celom Slovensku.

Po druhej svetovej vojne sa prudko začala rozvíjať produkcia lesných semien. Stúpajúcu výrobu nenarušil ani požiar v novembri 1951, keď zhorela z nezistených príčin stará trojetážová lúštiareň. O štyri mesiace neskôr, vo februári 1952 vznikol druhý požiar, keď zhorela 12 etážová lúštiareň. Príčinou bolo spaľovanie šišiek v železnej peci na hnedé uhlie. Nakoľko šišky vytvárajú niekoľko násobne väčšie teplo ako hnedé uhlie, steny pece sa prepálili a sušené šišky sa vznietili.

Predelom v novodobej histórii závodu bol rok 2000. Semenoles š.p. bol zaradený do štruktúry Lesov SR Banská Bystrica ako špecializovaný závod.

Lesníci a ochranári spoločne oslávili sté výročie ochrany dvoch našich najznámejších pralesov

Tento rok si na Slovensku pripomínáme 100. výročie ochrany pralesov, zvyškov pôvodných lesných komplexov vyvíjajúcich sa bez zásahu človeka. Badínsky a Dobročský prales boli za čias Rakúsko-Uhorska súčasťou zoznamu výnimočných prírodných pamiatok, ktorý vypracoval lesník Karol Kaán za účelom zachovania pôvodných lesných spoločenstiev. V súčasnosti sú to živé prírodné laboratória a encyklopédie slúžiace lesníkom, ekológom ale najmä vedeckým pracovníkom, nad ktorými LESY SR prevzali štafetu praktickej ochrany.

NPR Badínsky prales (Kremnické vrchy, výmera chráneného územia 30,03 ha, výmera ochranného pásma 123,43 ha) bola v roku 1913 vyhlásená z dôvodu zabezpečenia ukážky pralesovitých klimaxových spoločenstiev Kremnických vrchov bukového vegetačného stupňa so zastúpením troch základných vývojových štádií.

V rovnakom roku bola vyhlásená NPR Dobročský prales (Balocké vrchy rozloha chráneného územia 103,85 ha, výmera ochranného pásma 100,44 ha) pre ochranu zvyškov pôvodných typických zmiešaných lesov.

„Nebyť profesionálne vzdelaných lesníkov s citom pre ochranu prírody, ktorí sa pred sto rokmi rozhodli vyčleniť z bežného obhospodarovania niektoré zachovalé lesné porasty, nemali by sme si dnes čo pripomínať. Ani známa jedľa, ktorej torzo tu dnes odhaľujeme, by sa zrejme nedožila svojho konca v roku 1964 poryvom silného vetra, ale oveľa skôr, pravdepodobne rukou drevorubača“, podotkol generálny riaditeľ podniku Lesy Slovenskej republiky Ctibor Határ.

Návšteva Badínskeho pralesa

Toto krásne i keď v živote pralesa „zanedbateľné výročie“ sme si uctili 3. októbra 2013. Veď čo je to sto rokov života lesa v porovnaní so sto rokmi života človeka. Jedným z hlavných bodov programu boli návštevy pralesov. Pred vstupom do Badínskeho pralesa nás čakal Vladimír Masica. A aké sú jeho pocity z tohto výnimočného dňa? „OZ Slovenská Ľupča sa snažil čo najlepšie pripraviť a spríjemniť pobyt všetkým účastníkom tejto akcie, čo si myslím, že objednaním takého super počasie aké bolo, sa to aj podarilo. Určite nás mrzí neúčast nášho pána ministra nakoľko sa ŠOP-ka predstavila v plnej zbroji. Nás príprava oslavy nášho pradedačka nestála veľa námahy nakoľko hlavná organizačná časť 100-tého výročia ochrany pralesov ostala na kolegov z Čierneho Balogu. Ako pri takej príležitosti býva dobrým zvykom, na pokojný rast Badínskeho pradedačka sme pripili žeruchovicou a slivovičkou z miestnych zdrojov.“

Dobročský prales

Po návšteve prvého oslávenca sme sa presunuli k Dobročskému pralesu. Po odznení príhovorov čestných hostí ministra životného prostredia Petra Žigu a riaditeľa sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka sme sa prešli aj druhým pralesom. Pri prednáške profesora Milana Sanigu bolo dych vyrážajúce počuť o jedli s priemerom 136 cm a buku s priemerom

118 cm, ktorých drevná hmota má objem viac ako 25 m³. A ako prebiehali prípravy osláv na území OZ Čierny Balog? „Programovo pripravovali tento deň pracovníci CHKO Polana. My sme zabezpečovali technické zázemie v Lesníckom skanzene a v samotnom Dobročskom pralese. To znamená, že sme pripravili informačné panely, osadili maketu torza jedle a upravili okolie, a v neposlednom rade aj postavili dva „mostíky“ cez potoky pre lepšiu prístupnosť účastníkov osláv“, vysvetľuje Peter Morong a dodáva: „A aké sú moje pocity? No musím otvorene povedať, že zmiešané. Na jednej strane som rád, že sme túto akciu zvládli bez problémov. Po-

tvrdilo sa, že ochranári a lesníci vedia najst spoločnú reč a v záujme tzv. „vyššieho cieľa“ môžu spolu komunikovať. Na druhej strane ma trochu mrzí, že aj po tejto akcii sme vždy vnímaní ako Tí, ktorí sú proti pralesom a význam diela lesníka Karola Kaána je zastieraný udalosťami a snahami niektorých jednotlivcov posledných rokov. Oslavy storočnice pralesov sú pre mňa dôkazom aj toho, že ak sú pralesy vyhlasované výlučne na odbornej báze, úcte k prírodným hodnotám a nezištne (podčiarkujem) môžu sa „opierať“ o podporu všetkých záujmových skupín v spoločnosti. Dobročský a Badínsky prales sú príkladom spolupráce lesníkov a pracovníkov štátnej ochrany prírody postavenej na pevných hodnotách. Na záver sa chcem poďakovať všetkým kolegom OZ, ktorí sa podieľali na organizačnom a technickom zabezpečení týchto osláv a pracovníkom CHKO Polana za spoluprácu na tejto akcii a za dlhoročné korektné vzťahy.“

Odhalenie sochy torza Dobročskej jedle

Z Dobročského pralesa sa oslavy presunuli do Lesníckeho skanzenu v Čiernom Balogu. Práve tu spoločne odhalili sochu torza Dobročskej jedle riaditeľ LESOV SR Ctibor Határ a riaditeľ štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky Milan Boroš. Zaujímalo nás, ako vníma samotné umiestnenie torza jedle Michal Kofira. „Krásna myšlienka, priblížiť prales návštevníkom Lesníckeho skanzenu v podobe

umeleckého diela. Lesníkom sa podarilo a darí uchovávať pralesy a iné prírodné pamiatky vo výbornom stave a naplňovať myšlienky takých iniciátorov ochrany prírody, ako bol Karol Kaán. Oslavy 100. výročia ochrany Badínskeho a Dobročského pralesa 3.10.2013, začali pre náš OZ Čierny Balog výberom miesta umiestnenia makety pňa Dobročskej jedle na Lesníckom náučnom chodníku v LSk. Spolu s Juliúsom Burkovským sme chceli nájsť miesto plné machu, s veľa generáciami stromov a pokiaľ možno aj so skalou a mŕtvym drevom, vybrali sme. Zariaďovali sa prozaické veci pred inštaláciu prípravy miesta a okolia. Dobrodružná bola cesta dielka z rúk umelca, tvorcu Martina Hudačka, z Telgartu. Jeho rozmery, dĺžka, skôr výška (prepravovala sa na stojato) 4 m a priemer po koreňových nábehoch okolo 3 m nás prinútil, kvôli nízkemu železničnému mostu ponad cestu na Červenej Skale, hľadať inú trasu prepravy. Pomoc sme získali od kolegu Mareka Vojtka, pestovateľa na LS, ktorý nás previedol malebnou obcou Šumiac, cez pastvy, naspäť na hlavnú cestu, smer Vydrovo-Skanzen. Ďalšie prekážky typu konárov zasahujúcich do cesty a telefónne, či iné vedenia v obciach ponad hlavné ťahy sa dali prekonať pomalšou jazdou, alebo ich nadvihovaním, prípadne odtláčaním. Teraz je už kúsok pralesa, videný očami a pretvorený rukami umelca, na mieste. Autor si prijal, aby sa ho návštevníci mohli dotýkať, vytvoril dokonca aj možnosť vystúpiť hore a chvíľku v ňom postáť. Keď by som mal priblížiť svoje pocity s podujatia, tak by som to chcel vyjadriť prianiím: „Čo najviac dotykov pre najmohtnejšiu jedlu od návštevníkov Lesníckeho skanzenu.“

Pár slov na záver

Tieto oslavy boli spoločným projektom lesníkov a ekológov. Nám neostáva nič iné len dúfať, že podobných akcií, pri ktorých sa nájde spoločná reč, zaniatenosť a hlavne dobrá spolupráca bude čoraz viac. A na záver slov hlavnej aktérky tohto podujatia riaditeľky CHKO Polana Vladimíry Fabriciusovej: „Oslavy 100-tého výročia ochrany spomenutých pralesov boli pre mňa silným zážitkom. Jednak preto, že počas návštev v pralesoch som myslela na to, ako sa v tej chvíli „cíti prales“ a uvedomila som si, akí sme pominuteľní, popri jeho energii a veľikánoch. Druhým silným zážitkom bola pozitívna nálada, radosť a úsmevy zúčastnených hostí, ktoré boli odmenou pre organizátorov. Ďakujem všetkým, ktorí pomáhali pri prípravách významného podujatia, bolo mi ctou s Vami spolupracovať.“

Lesné lanovky – ťažbové zariadenia s veľkým potenciálom rozvoja

Prvé lesné lanovky vznikali koncom 19. storočia a začali sa používať v Alpách vo Švajčarsku, odkiaľ sa postupne rozšírili do celej Európy. V polovici minulého storočia boli do Československa dovezené lanovky Lasso-Kabel, Wyssen a používali sa tiež lanovky Valtelina. Tento spôsob dopravy dreva využívali napríklad na lesných závodoch Muráň, Ulič, Stakčín, Banská Bystrica, Mošovce, Ružomberok, či v Dunajskej Stredě na približovanie dreva cez dunajské ramená.

Aká je však súčasnosť tohto ekologického, často nevyhnutného, no finančne nákladnejšieho približovania dreva v podmienkach podniku LESY Slovenskej republiky?

Od roku 2005 sa činnosti súvisiace s ťažbou a dopravou dreva sústredili pod hlavičkou OZLT Banská Bystrica. Závod lesnej techniky začínal s ôsmymi lanovkami, no postupne sa ich počet rozrastal až na súčasných 20. „Za veľmi pozitívny fakt treba považovať nárast podielu

sme mohli, pokiaľ na to samozrejme budú finančné prostriedky, zvýšiť počet lanoviek a vo vlastnej réžii zamestnať ďalších ľudí,“ uviedol riaditeľ. Nejde o samoúčelné zvyšovanie ťažieb lanovkami, ale o náhradu časti dodávateľov vlastnými výkonmi.

Súčasných 20 strojov je rozdelených podľa technických parametrov (nosnosť, dĺžka trasy) - od ľahkých (nosnosť do 2 ton): 2 ks (Larix Kombi H a Larix-550), cez stredne ťažké (nosnosť 2-3 tony): 14 ks (z

v posledných piatich rokoch u š.p. LESY SR úroveň cca 11 %! Kolegovia z lesníckej prevádzky si isto dobre pamätajú nie tak dávne roky (napr. 1994 - 2000), keď podiel sústreďovania dreva lanovkami dosahoval iba alarmujúce 2-3 %,” poznamenal riaditeľ OZLT Ing. Miroslav Slotta.

Požiadavky našich OZ výrazne prekračujú kapacitné možnosti OZLT. Na rok 2014 plánuje OZLT výkony pre lanovky vo výške 110.000 m³, čo je mesačný výkon na lanovku približne 480 m³. Potenciál rozvoja v tomto prípade je a LESY SR by mohli vlastnými silami v budúcnosti pokryť vyššie percento ťažby v lanovkových terénach než je tomu v súčasnosti.

Výrobno-technický riaditeľ podniku Ing. Jozef Spevár sa netají zámerom posilniť vybavenie podniku lanovkami. „V súčasnosti končíme obmenu nákladných áut na odvoz dreva, v ďalších rokoch by

technológií lesných lanoviek, z celkového objemu ťažbovej činnosti, ktorý dosahuje

toho Larix Lamako 4 ks, Larix 3T - 10 ks), až po ťažké (nosnosť viac ako 3 tony): 4 ks (z toho 3 ks Steyer KSK-16 a 1 ks procesorovej lanovky Mouny-4000+). Všetkých 20 ks lesných lanoviek je prevádzkovaných prostredníctvom troch regionálnych stredísk lesnej techniky – RSLT Banská Bystrica (4 ks), RSLT Bánovce n.B. (8 ks) a RSLT Vrnav n.T. (8 ks).

Na snímkach a na titulke je zachytená lanovka Larix LAMACO, čo je skratka názvu – lanovka pre malé koncentrácie, ktorá pracovala začiatkom októbra na OZ Čierny Balog. Prednosťou tohto typu lanovky je rýchla montáž a demontáž (0,5 max. 1 deň), čo sa dosiahlo inováciou 3-lanového systému – nosné/ťažné/vratné lano. Toto je výhodné pri dnešnej skladbe porastov a ťažieb (kratšie strmé svahy s dĺžkou trasy do 500 m, menšia koncentrácia ťažieb). Výkon štyroch pracovníkov, ktorí ju obsluhujú bol za deväť mesiacov roku 2013 spolu 4655 m³, priemerný mesačný výkon 520 m³.

Sústred'ovanie dreva lanovkovými technológiami v Britskej Kolumbii

Geomorfologické podmienky Kanadského územia v Britskej Kolumbii, drevinové zloženie a pestovné spôsoby predurčujú použitie širokého spektra rôznych typov lanovkových technológií v tejto krajine. Lesy Britskej Kolumbie pokrývajú 60% plochy územia, čo predstavuje 55 miliónov hektárov, rozdelených na 68% vo „vnútrozemnej zóne“ a 32% v „pobrežnej zóne“. Dominantnými sú ihličnaté lesy s 83% zastúpením, zmiešané lesy predstavujú 7%, listnaté lesy 7% a zvyšné 3% pripadajú na lesy s nešpecifikovanými druhmi. Najpočetnejšími druhmi drevín v zostupnom poradí sú borovica stočená (*Pinus contorta*), smrek (*Picea*), jedľa (*Abies*), jedľovca (*Tsuga*) a duglasky (*Pseudotsuga*). Vo vekovom zložení porastov prevládajú „staré lesy“ so 41% zastúpením (22,6 mil. ha) v kategórii veku nad 140 rokov, ktorá zahŕňa aj 13% kategóriu (7,1 mil. ha) lesov nad 250 rokov. Lesy v kat. nad 140 rokov sa vyskytujú vo všetkých 16 biogeoklimatických zónach Britskej Kolumbie. Kat. lesov do 20 rokov zastupuje iba 4% celkovej výmery lesov (The state of British Columbia s forests. - 3rd ed.).

Podobne ako historický vývoj v európskych krajinách, prebiehal vývoj lanovkových technológií aj v Spojených štátoch a Kanade, výsledkom ktorého bolo vytvorenie viacerých typov lanoviek od jednoduchších, bez nosného lana (veľmi rozšírený severoamerický systém), až po sofistikované systémy s motorizovanými vozíkmi. Jednou z hlavných odchýlok v porovnaní s európskymi lanovkovými systémami sú typy pohonných jednotiek. Samozrejmosťou sú montáže na univer-

O autentické skúsenosti s prevádzkou lanoviek v Kanade sa s nami podelil doktorand Peter Kováčik, ktorý sa tejto problematike venoval vo svojej vedeckej práci.

zálné kolesové traktory, lesné kolesové traktory a nákladné automobily tak ako ich poznáme aj u nás, no v Európe zriedkavejšími, ale v Kanade bežnými sú montáže na pásové „dozéry“, dvojnápravové „trailery“ (vlečky), no najčastejšie sú lanovkové systémy zabudované priamo na samostatné pásové podvozky (tzv.: swing yarder al. grapple yarder). Stredne ťažké zariadenie tohto typu obsahuje 12,7 litrový dieselový motor s výkonom 450 HP s 5 rýchlostnou automatickou prevodovkou. Pásový podvozok so šírkou pásu 71 cm má

že odpadá fáza bočného vyťahovania kmeňov z porastu a ostáva iba fáza približovania v smere trasy lanovky.

Počas uplynulej dekády bolo ročne v Britskej Kolumbii vyťažených 78 miliónov m³ drevnej hmoty, z čoho 69 mil. m³ (89%) v štátnych lesoch. Náročnosť technologickej prípravy pracoviska na takejto úrovni znamená, že jednotlivé prvky plánovania sa reálne premietajú do praxe lesného hospodárstva. Dokazuje to i fakt, že v roku 2007 bola vykonaná ťažba na približne 5300 pracoviskách a na základe in-

špekcie na úrovni ministerstva bola potrebná náprava škôd lesnej pôdy iba na troch z nich (The state of British Columbia s forests. - 3rd ed.). Je preto zarážajúce, že napriek 52% podielu lanovkových terénov z celkovej výmery lesov Slovenska (NLC-ÚLZI, 2010), percento sústreďovania dreva lanovkovými technológiami v štátnych organizáciách na Slovensku

dosahuje od roku 1990 do roku 2006 hranicu 3% z celkového objemu sústredeného dreva. Určité zvýšenie na hranicu 7,5% nastalo medzi rokmi 2003 a 2004, bolo však vyvolané náhodnými ťažbami.

Peter Kováčik

dve rýchlosti pohybu (max. 4 km/hod). Navijaky ťažného lana majú kapacitu 2 x 780 m a ťažnú silu 42 t s max. dosiahnuteľnou rýchlosťou 21 m/s. Kapacita navijaku vratného lana je 1420 m s ťažnou silou 42 t a max. rýchlosťou 30 m/s. Pomocné lano s dĺžkou 1660 m a rýchlosťou navijania 60 m/s. dosahuje max. ťažnej sily 7,3 t. Výška veže takéhoto zariadenia dosahuje často až 16 m. Celková hmotnosť stroja je v rozmedzí 50 – 60 t (Madill, 1997).

Preferovaný systém upnutia samotného nákladu (kmeňa) je taktiež odlišný. Jeho použitie však umožňuje prevažujúci holorubný hospodársky spôsob aplikovaný vo väčšine prípadov, ktorý je dôvodom nasadenia lanových systémov bez nosného lana. Princíp fungovania lanových systémov bez použitia nosného lana uvádza Horek (2007). Pri takejto kombinácii lán sa upúšťa od vyťahovania ťažného lana z vozíka, ktorý v systave absentuje. Na samotné upnutie kmeňa priamo ku spoju ťažného a vratného lana sú použité podľa potrebnej nosnosti reťazové alebo lanové úväzky. Druhým značne odlišným systémom je uchytienie kmeňa (kmeňov) prostredníctvom drapáku uzatváraného ťahom pomocného lana. Z technologického pohľadu na oba spôsoby upínania vyplýva,

OZ Košice

Východoslovenský závod s vysokým podielom prirodzeného zmladenia, dobrým predajom kvalitnejších bukových sortimentov, najstarším objektom Pro Silva a dlhoročnými problémami so záchranou emisiami poškodenej Hnileckej doliny.

Košice sú pre väčšinu obyvateľov Slovenska symbolom východnej časti krajiny, no málokto si okrem historických pamiatok mesta spomenie aj na prírodné krásy tohto kraja. A pritom je na čo pozerat'. Svoje čaro majú aj Slovenské Rudohorie, Volovské vrchy, Slovenský kras či Slanské vrchy, na ktorých území OZ Košice hospodári. Závod počíta do ďalších rokov s priemernou ťažbou okolo 175.000 m³ dreva, čo je vzhľadom na práve ukončenú obnovu PSoL na štyroch z piatich LS reálny plán.

Základné informácie

Katastrálna výmera:	298.814 ha
Výmera lesného	
pôdneho fondu:	34.353 ha
Z toho štátne:	32 855 ha
Ťažba dreva:	175 000 m ³
Drevinové zloženie:	
ihličnaté:	43 %
listnaté:	57 %
Ročná obnova lesa:	415 ha
Z toho	
prirodzeným zmladením:	270 ha
umelá obnova:	145 ha
Počet lesných správ:	5
Počet zamestnancov:	125

Z histórie

Do dnešnej podoby sa OZ transformoval z jeho predchádzajúcich organizačných jednotiek Východoslovenské štátne lesy a Lesy Košice štátny podnik. História štátneho lesníctva na území OZ Košice však siaha do 18. storočia, kedy rozsiahlu banskú činnosť v Slovenskom Rudohorí spravoval Banský inšpektorát v Smolníku. Do jeho kompetencie patrila aj správa štátnych (panovníckych) lesných majetkov. Roku 1871 bola správa lesov odčlenená od správy baní. Vznikol Lesný úrad v Smolníku, ktorý spravoval lesný majetok komorských panstiev Smolník a Zlatá Idka. Vznikli lesné správy Smolník, Stará Voda a Zlatá Idka. V časti Slanských vrchov bolo komorské panstvo Kecerovské Pekľany, ktorého lesný majetok spravoval Lesný úrad v Solivare, prostredníctvom Lesnej správy v Kecerovských Pekľanoch. Uvedené lesné správy po zrušení lesných úradov boli začlenené pod Riaditeľstvo štátnych lesov v Solivare.

V medzivojnovom období prešiel na štát veľkomajetok Imricha Csákyho v obciach Prakovce a Helcmanovce (1928), veľkostatok Forgác – Waldbot vo Svinici a okolí (1929), ako aj majetok grófa Ladislava Károlyiho (Červený vrch, 1934). V roku 1945 boli skonfiškované majetky niekoľkých veľkostatkov v okolí Košíc, čím sa dosiahla súčasná výmera štátnych lesov opisovaného územia. V roku 1990 boli na území dnešného OZ dva lesné závody (Margecany, Košice a časť Slanca).

Územné a orografické začlenenie OZ

Odštepňý závod Košice sa územne nachádza v Košickom samosprávnom kraji, v okresoch Košice – okolie a Gelnica. Územie odštepňého závodu Košice je veľmi členité s prevýšením 1 122 m n. m. Sú tu roviny, pahorkatiny a hornatiny od Košickej kotliny cez Jasovskú planinu, ktorá je súčasťou Slovenského krásu, až po

časť Slovenského Rudohoria – Čierna hora a Volovské vrchy, kde je aj najvyššia časť územia odštepňého závodu – Zlatý stôl (1 322 m n. m.).

Východnú časť OZ tvorí územie lesnej správy Svinica, ktorej lesné porasty zasahujú do pohoria Slanské vrchy. Južne a juhozápadne od mesta Košice má pôsobnosť lesná správa Jasov, ktorá svojím územím zasahuje do Slovenského krásu a čiastočne aj do juhovýchodnej časti Volovských vrchov. Severnú a západnú časť Volovských vrchov zaberajú lesné správy Smolník, Hrable a Stará Voda.

Rozloženie lesov na území závodu je vo dvoch, od seba veľmi rozdielnych oblastiach. Zatiaľ čo vo východnej, slanskej časti prevládajú porasty listnaté (v nižších polohách s prevahou duba, vo vyšších polohách s výraznou prevahou buka), v západnej, rudohorskej, vo vyšších polohách prevládajú porasty s prevahou ihličnanov (smrek, jedľa).

O aktuálnych problémoch a víziách závodu sme sa rozprávali s vedením OZ a jeho riaditeľom Jozefom Sedlákom.

Ako sa darí ekonomike závodu?

Hospodársky výsledok za minulý rok bol 1,503 milióna eur. Treba poznamenať, že to je HV vrátane rezerv a eurofondov. Čistý HV bol 1,06 milióna eur.

Z vašich údajov vyplýva, že máte na OZ veľmi slušné prirodzené zmladenie.

Robíme čo sa dá. Ide o úsporu nákladov. Umelá obnova je najviac z titulu kalamity. Pre umelú obnovu sú sťažené podmienky najmä tam, kde sa postupne vyberajú kalamitou postihnuté stromy. Plochy na výsadbu sú potom veľmi zaburinené.

Využili ste aj v tomto roku možnosť zamestnať ľudí s príspevkom od úradu práce?

Podarilo sa nám získať príspevok na sedem nezamestnaných na údržbu vodných tokov, lesných ciest a ďalšie činnosti. Hoci nám úrad práce obmedzil dĺžku ich

zamestnania na maximálne štyri mesiace, ich výsledky sú vidieť. Všetky práce si súťažime od externých dodávateľov, no v tomto prípade môžeme využiť pracovníkov na akékoľvek činnosti.

V tejto súvislosti mi napadá - yslíte si, že by mali závody mať aspoň niekoľko stálych pracovníkov na lesníckej činnosti, ktorí by boli využiteľní v krízových situáciách aj na iné práce?

Samozrejme. Aj keď to zo sebou prináša starosti a zvýšené nároky na riadenie, je to cesta ako do istej miery zabezpečiť chod firmy, pre prípad, že sa vyskytne problém s dodávateľmi. Či už s kvalitou alebo kvantitou ich práce. Podnik sa v minulosti vrhol iba na cestu úspory nákladov, no nie vždy to prináša efekt, aký chceme.

Časť porastov v pôsobnosti vášho OZ bola v minulosti poškodená emisiami. Pociťujete aj dnes následky tohto znečistenia?

Dlhodobou bola poškodzovaná Hnilecká dolina emisiami z Kovohút Krompachy. Najväčší znečisťovateľ, ktorým je v súčasnosti v regióne U.S.Steel Košice, na prekvapenie naše lesy príliš neničí vďaka klimatickým podmienkam. Z dôvodu spracovania ihličnatej kalamity v predchádzajúcom období v rokoch 2003 – 2012 (počas platnosti predchádzajúceho LHP/PSL), bol decenálny ťažbový predpis na LS Stará Voda prekročený o 265.943 m³ t.j. o 224,2 %; u LS Hrable o 119.383 m³ t.j. o 172,8 % a u LC Smolník o 65.170 m³ t.j. o 146,4 %.

V roku 1998 bolo vydané rozhodnutie o mimoriadnom ohrození smrečín a od roku 2005 bola v Hnileckej do-

line povolená iba kalamitná ťažba.

OZ Košice sa tak, ako aj celý podnik, preklopil z ihličnateho na listnatý. Prevládajúcou drevinou je buk. Máte problémy s jeho odbytom?

Možno teraz prekvapím, ale nevnímame buk ako nechcenú drevinu. Na-

príklad aj vo verejných dražbách cenných sortimentov sa nám darí predáť aj kvalitnejšie sortimenty buka. V roku 2012 sme mali štyri dražby – dve jarné a dve jesenné a tieto dražby nám zvýšili priemerné speňaženie na celkový objem dodaného dreva o 0,64 € a pri listnatom dokonca o 1,238 €. Do dražby pritom išlo necelých 2000 m³. a získali sme 103.238 € viac oproti cenníkovým cenám. Z tohto objemu bola pritom viac ako polovica dreveniny buk.

Aké budú čo sa týka ťažby nasledujúce roky?

Ťažba bude okolo 175.000 m³ dreva. V posledných rokoch to bolo o niečo menej, pretože končili platnosti PSoL, no v kalamitných rokoch bola ťažba aj 240.000 m³.

Na štyroch z piatich lesných správ máme obnovené PSoL a na budúci rok od 1.1.2014 budú obnovené aj zvyšné PSoL. Dá sa povedať, že v budúcich rokoch bude OZ Košice stabilizovaný závod s rovnomernou ťažbou, pokiaľ samozrejme nepreďa ďalšia kalamita.

Ďakujem za rozhovor

-vr-

Turistické zaujímavosti:

Príroda blízke obhospodarovanie lesa, objekty Pro Silva

Jednou z ciest k trvalo udržateľnému využívaniu lesov je práve prírode blízke obhospodarovanie lesa. Cieľom pestovania lesa prírode blízky spôsobom je dosiahnutie vhodnej druhovej, vekovej a priestorovej štruktúry lesných porastov, čím zabezpečíme biologickú rozmanitosť a ekologickú stabilitu porastov. Pre prírode blízke obhospodarovanie lesa bol na generálnom riaditeľstve v Banskej Bystrici vypracovaný metodický

pokyn pre LESY SR, š.p., ktorým sa riadia aj naši lesníci. Môžeme sa pochváliť demonštračným objektom Smolnícka Osada na lesnej správe Smolník, kde sa obhospodarujú lesy výlučne prírode blízky spôsobom a ako jeden z prvých objektov na Slovensku slúži pre školenie odbornej aj laickej verejnosti. Objektom Smolnícka Osada prechádza aj lesnícky náučný chodník.

Herlianský gejzír

Herlianský gejzír sa od klasických gejzírrov odlišuje situovaním vo vulkanických vrchoch so skončenou sopečnou činnosťou a zásadne tým, že sa umelo aktivizoval vrtom hlbokým 404,5 m, ako aj nízkotermálnou vodou.

Vrt začali hľbiť v roku 1870. Keď vrt

dosiahol hĺbku 172 m, nastala prvá erupcia do výšky 4 m a trvala 5 minút. Ďalšia erupcia nasledovala z hĺbky 275 m. Bola taká silná, že prerazila strechu vrtnej veže vysokej 20 m. Nasledujúca erupcia bola 17.12.1873 a opakovala sa už častejšie. Keď vrt dosiahol hĺbku 330 m, voda eruptovala neprestajne 10 dní do výšky až 112 m. Po tejto erupcii sa už začala vrtáť ďalšia periodičita erupčných cyklov. Vrt sa skončil 6. 5. 1875 v hĺbke 404,5 m.

V súčasnosti sa erupcia opakuje v 34-36 hod. intervaloch, voda strieka do výšky 15m, erupčná činnosť trvá 25 min. a priemerná výdatnosť je 25-30 l.s-1. Čas medzi erupčnými periódami závisí od zrážkovej činnosti. Pri väčších zrážkach sa skrakuje a naopak. Energiou spôsobujúcou erupciu je kyslíčnik uhličitý pochádzajúci sčasti z vulkanitov a sčasti z mezozoických karbonátových súvrství.

Kultúrne a historické pamiatky mesta Košice

Historické jadro Košíc tvorí najväčšiu pamiatkovú rezerváciu na Slovensku. Umelecky a historicky najhodnotnejšie objekty sa nachádzajú okolo pôvodného stredovekého námestia dnes Hlavnej ulice. Od roku 1992 prebieha rekonštrukcia Košíc, ktorá vracia mestu historický nádych a neoceniteľnú krásu.

Baničstvo v Zlatej Idke

Prvýkrát sa spomína v roku 1349 ako obec s richtárom, kráľovskou baňou

na zlato a striebro, kedy jej bolo udeľené banské právo. Pôvodne pozostávala z menších osád, ktoré vznikli pri jednotlivých baniach a upravníckých zariadeniach (Rieka, Koncu Vieska, Hutná, Breinerka). V potoku Ida sa ryžovalo zlato čo sa dá s úspechom aj teraz. Ťažba zlata slúžila na razbu minci. Éra baníctva ukončená v roku 1939. Na vrcholu svojej slávy mala Idka v r. 1869 až 1407 obyvateľov, momentálne má asi 300. V rokoch 1823 - 1867 sa vyrobilo 103 682,5kg (ročný priemer 2 304 kg) striebra a 184,5kg (ročný priemer 4,1kg) zlata (Magula, 1973). V roku 1850 postavili antimónovú huťu v doline Zlatá Idka. Spracúvali v nej antimónové rudy z lokalít Strahová.

Jasovská jaskyňa

Jasovská jaskyňa je najstaršia sprístupnená jaskyňa na Slovensku: už roku 1846 bola čiastočne sprístupnená mníchmi z jasovského kláštora. V rokoch 1922 až 1924 boli objavené aj nižšie ležiace časti jaskyne. V roku 1924 vybudovali v jaskyni betónové chodníčky a zaviedli elektrické osvetlenie. Jej dĺžka je 2 811 m, z čoho je verejnosti sprístupnených 550 m (dĺžka prehliadkovej trasy je 720 m).

Jasovská jaskyňa vznikla v masíve

Jasovská skala, ktorý tvoria čisté svetlosivé druhohorné vápence. Je utvorená v piatich poschodiach, ktoré sú pospájané komínmi. Oválny tvar chodieb a povalové korytá dokazujú, že ju vytvorili vody riečky Bodvy, ktoré vnikali do úzkych puklín, rozširovali ich a vytvorením podzemného toku formovali chodby pozdĺž tektonických porúch. Na križovatkách puklín vznikli v dôsledku odlamovania sa skál rozsiahlejšie dómy, ako Dóm netopierov, Bludisko a pod. Kvapľové útvary majú podobu mohutných nástenných vodopádov (Starý dóm, Netopierí dóm, Veľký dóm), zväčša už odumretých a zvetrávajúcich do siva. V Starom dóme sú stalagnáty s obvodom až 18 m.

Poľovníctvo

Odštepny závod Košice spravuje približne 28.000 ha režijných poľovních revírov, z čoho najväčší poľovný revír je Stará Voda, ktorý má cca 9600 ha. Celkovo má OZ šesť uznaných poľovních revírov, ktoré sa nachádzajú v zelenej chovnej oblasti a rozprestierajú sa od Slánskych vrchov až po obec Henčlová vo Volovských vrchoch. Dlhodobým odborným hospodárením v týchto revíroch bola dosiahnutá vysoká úžitkovosť a trofejová hodnota zveri. Pre záujemcov o poľovníctvo ponúka poplatkový odstrel trofejovej jelenej, srnčej a diviacej zveri.

-vr-

Zhodnotenie požiarov

Najčastejšie horelo v Šaštíne

Oheň v otvorenom priestore sa môže veľmi rýchlo vymknúť kontrole a spôsobiť tak škody na životoch, majetku a životnom prostredí. V období od začiatku roka do 30. júna sme zasahovali pri hasení desiatich požiarov na území troch odštepných závodov (Čadca, Námestovo, Šaštín). Počas letných mesiacov (júl a august) vzrástol počet lesných požiarov na 25. Celkovo na ploche 50,88 ha (spravovanej desiatimi odštepnými závodmi) zničili požiare až 38,69 ha porastovej plochy a spôsobili škody za 132 569 Eur. Okrem lesných pozemkov požiare poškodili lesovňu, elektroinštaláciu na štiepkovači Grizzly, Nivu, ďalší štiepkovač a počítačovú miestnosť. Kým najčastejšie horelo na OZ Šaštín, až 14 krát, najväčšie škody spôsobil medializovaný požiar na území OZ Rožňava (78 900 eur).

Najväčší tohtoročný lesný požiar vznikol z nedbanlivosti v utorok (6.8.2013) okolo 12.30 hod v lokalite zv. Stadielko v katastri obce Betliar OZ Rožňava. I napriek tomu celková rozloha plochy poškodenej

nie lesných ciest na účely ochrany pred požiarimi, ochrany zdravia a bezpečnosti, lesnej stráže, stráže prírody a fyzickým osobám, ktoré majú oprávnenie stráže prírody... podľa § 27 Zahrádzanie bystrín v lesoch (1) je na účely tohto zákona súbor biologických, technických a organizačných opatrení v povodiach drobných vodných tokov zameraných na ochranu pred povodňami, 39) zmiernenie erózných procesov a akumuláciu vody najmä na účely ochrany pred požiarimi. Zahrádzanie bystrín v lesoch vo verejnom záujme zabezpečuje správca vodného toku. 40) a podľa § 28 Povinnosti pri ochrane lesa g) vykonávať preventívne opatrenia proti vzniku lesných požiarov, 42).

Podľa zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi je vlastník lesa, správca alebo obhospodarovateľ lesa na účely predchádzania vzniku požiaru lesa je povinný budovať na lesných pozemkoch na vyznačených

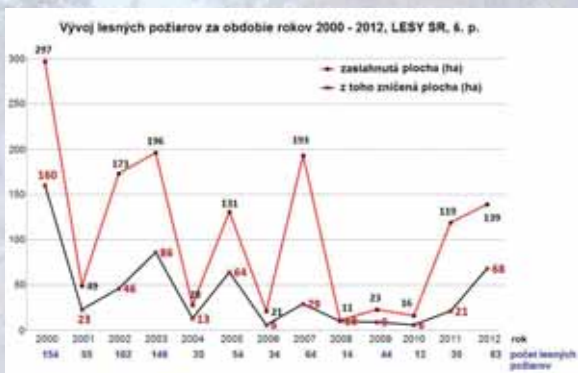
miestach len ohniská zabezpečené proti voľnému šíreniu ohňa, zabezpečovať ich označenie a označenie zákazu zakladania ohňa mimo zabezpečených ohnisk, spracúvať mapové podklady, do ktorých vyznačí všetky dôležité údaje z hľadiska ochrany pred požiarimi, vykonávať ich aktualizáciu a na požiadanie ich poskytovať okresnému riaditeľstvu, zabezpečovať v čase zvýšeného nebezpečenstva vzniku požiaru hliadkovaciu činnosť, spracúvať osobitné protipožiarne opatrenia pre plochy lesa postihnuté živelnou pohromou.

Vlastník lesa, správca, alebo obhospodarovateľ lesa na účinné zdolávanie požiaru lesa je povinný zabezpečovať potrebné množstvo protipožiarneho náradia, zabezpečovať, aby každý pracovný stroj používaný pri spracovaní dreva a zvyškov po ťažbe bol vybavený aspoň jedným prenosným hasiacim prístrojom vhodného

druhu s hmotnosťou náplne hasiacej látky najmenej 5 kg, udržiavať lesnú dopravnú sieť a zdroje vody na hasenie požiarov v stave umožňujúcom príjazd hasičskej techniky a uskutočnenie zásahu, vytvárať rozčleňovacie pásy a priesečky v lese.

Vyhláška MV SR č. 121/2002 Z.z. o požiarnej prevencii upravuje vykonávanie hliadkovej činnosti, zabezpečenie a umiestnenie požadovaného a potrebného množstva protipožiarneho náradia sa zabezpečuje podľa plošnej výmery lesa a umiestňuje sa na dostupnom

mieste v týchto počtoch a druhoch: od 10 ha do 100 ha najmenej 15 kusov náradia aspoň troch druhov (lopáty, motyky, hrable, krompáče a sekery), nad 100 ha do 1 000 ha najmenej 40 kusov náradia aspoň štyroch druhov (lopáty, motyky, hrable, krompáče a sekery) a jedna motorová píla, nad 1 000 ha najmenej 60 kusov náradia aspoň štyroch druhov (lopáty, motyky, sekery, hrable, krompáče a široké lopaty), tri motorové píly a tri vhodné ručné striekačky, osobitné protipožiarne opatrenia sa vypracúvajú pre plochy lesa s výskytom plošného poškodenia lesného porastu živelnou pohromou, ktorých obsahom je najmä odstraňovanie dreva poškodeného škodlivým abiotickým činiteľom, okrem stojacich živých stromov, do vzdialenosti 30 m od stavieb a vodných zdrojov vhodných na hasenie požiarov, vytváranie protipožiarnych rozčleňovacích pásov a protipožiarnych rozčleňovacích priesečkov na rozdelenie plochy postihnutej živelnou pohromou na plochy s rozlohou najviac 10 ha, vyčlenenie plôch na sústredovanie zvyškov po ťažbe určenej na ďalšie spracovanie s celoobvodovým ochranným pásom so šírkou najmenej 10 m, z ktorého je odstránený horľavý materiál.

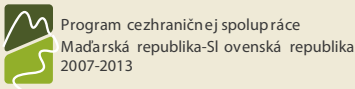
požiarimi a výška škôd v tomto roku sú skôr priemerné hodnôt z posledných 10 rokov 2000-2012 (viď grafy). Znížiť riziko vzniku požiarov môžeme dosiahnuť dodržiavaním základných opatrení, zameraných na vlastníkov, správcov alebo obhospodarovateľov lesa, resp. tých, ktorí obhospodarujú lesné pozemky, ktoré sú obsiahnuté v povinnostiach vyplývajúcich zo zákona NR SR č. 326/2005 Z.z. o lesoch a zákon č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov, ako aj vykonávacej vyhlášky MV SR č. 121/2002 Z.z. o požiarnej prevencii:

V zákone č. 326/2005 Z.z. o lesoch sa v súvislosti s prevenciou proti vzniku požiarov uvádzané paragrafy § 25 Sprístupňovanie lesa a využívanie lesných ciest (1) Na účely tohto zákona je sprístupňovanie lesa najmä plánovanie, projektovanie, výstavba a rekonštrukcia lesných ciest s cieľom zabezpečenia trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, využívania funkcií lesov, vytvorenia podmienok na zabezpečenie ochrany pred požiarimi, poskytnutie zdravotnej pomoci a záchranu. **Vlastník, správca alebo združenie podľa § 51 ods. 2** sú povinní umožniť bezplatné využíva-

V súvislosti so vznikom požiarov je vypalovanie porastov podľa zákona o ochrane pred požiarimi striktné zakázané! V prípade porušenia tohto zákazu hrozí podľa zákona fyzickej osobe pokuta až do výšky 331 €, resp. v blokovanom konaní do výšky 100 €, právnickej osobe alebo fyzickej osobe -podnikateľovi môžu hasiči uložiť pokutu až do výšky 16 596 €.

Vsadiť na deti sa lesníkom oplatí

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Táto myšlienka sa mi znova potvrdila na záverečnej konferencii v Maďarsku (Egerszalók) v rámci projektu Lesníci deťom, ktorú organizovali LESY Slovenskej republiky, štátny podnik – OZ Rimavská Sobota s Egererdő Zrt. z financií programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007-2013.

Nechtiac som si vypočuła rozhovor medzi pani učiteľkami základných škôl, ktoré boli aktívnymi účastníkmi projektu i konferencie. Verím, že mi odpustia, ale ich rozhovor bol pre mňa opätovným a v tej chvíli znova príjemným zistením toho, čo už dlhodobo vnímam ako jeden z dôležitých momentov práce s verejnosťou na pôde podniku a je jedno, či je to pri programoch Lesníckeho a drevárskeho múzea, Lesníckeho skanzenu či iných lesníckych prezentačných aktivitách na odštepných závodoch. Lesníci majú čím zaujať. Témou lesa dokážu oslovit mladšie i staršie ročníky, praktickými ukázkami a vysvetleniami vedia obohatiť jej teoretický výklad a čo je najdôležitejšie odhaľujú les nielen ako miesto svojej každodennej práce, ale predovšetkým ako cenné prostredie úzko spojené so životom na zemi, o ktoré sa treba citlivo starať. Tento rozmer poznania, ktorý je dobrému lesníkovi vlastný, je následne v komunikácii rozho-

dujúci. A najviditeľnejší je pri tých najmenších, ktorým sa venuje na pôde podniku okolo 150 lesných pedagógov.

Mnohí si celkom dobre nevedia predstaviť, čo všetko sú schopní lesníci deťom poskytnúť a odovzdať. Uvedomili si to tvorcovia a realizátori spomínaného projektu a potvrdil to osobný rozhovor do projektu zapojených učiteliek. A tak si dovoľm zopakovať ich slová a uviesť, že aktivity zahrnuté v projekte vytrhli nielen deti, ale aj ich samotné z akejsi letargie, ktorú problémy v školstve po sebe zanechávajú. Vraj bolo ťažké spočiatku deti naštartovať a donútiť k nejakej činnosti (písať rozprávky o lese, kresliť a súťažiť či poznávať), vzájomne ich zosúladiť (pracovali v skupinách) a sústavne motivovať. Postupne však oživali a nachádzali v sebe veľa iniciatívy a kreativity. V sympatickom prejave jednej z učiteliek bol citelný povzdych nad tým, že v čase, keď sú učiteľia sústavne pod nejakým tlakom a nedostatočne ocenení zo strany s poločnosťou, nájde sa rezort a v ňom lesníci, ktorí prejavia záujem o ich prácu a navrhnu spoločné aktivity, dodajú škole bezplatne kvalitný výučbový materiál (nové formy aktivít, učebné pomôcky, informačné texty), vyplňajú prázdne miesta a rozvíjajú schopnosti a vedomosti detí. Poskytujú informácie

a praktické skúsenosti nielen z lesníctva, ale využiteľné i v bežnom živote. A že to deti skutočne obohatilo a posunulo ďalej, to si podľa slov učiteliek všimli nielen najbližší príbuzní, ale aj ostatní kamaráti a známi. Učiteľky spomínali nesmierny pedagogický takt lesníkov, vynikajúce materiálne podmienky a bohatý program, sústavný záujem o deti a vytvorenie výbornej atmosféry, vysokú úroveň odborných informácií a prijateľnú formu ich podania. Aj preto bol projekt Lesníci deťom viacerými účastníkmi konferencie výstižne charakterizovaný ako projekt „odsúdený“ na úspech.

Vysoko pozitívne hodnotenie lesníkov bolo podčiarknuté výzvou nepustiť si v súvislosti so školami príťažlivú tému lesa a lesníctva zo svojich rúk (nech sa dostáva k verejnosti v akejkoľvek forme) a naďalej spolupracovať napr. na spoločnom metodickom materiáli. Pre LESY Slovenskej republiky by bolo veľkým prínosom udržať si tento smer a podporiť lesných pedagógov, ochotných po svojej lesníckej práci nastúpiť do ďalšej napr. pri písaní projektu, či vychádzke so skupinou detí alebo vymýšľaní novej učebnej pomôcky schopnej priblížiť lesné prostredie i prácu pri jeho zachovaní.

Lubica Milanová, LDM Zvolen

(Dokončenie ankety zo str. 3) ↗

alebo na prácu náročnejšiu na pomôcky. Eko-učebňa by mala byť miestnosť, ktorá nemá celkom nahradiť vonkajší svet a pohyb v ňom.

Ján Sivok

Gymnázium B.S. Timravy
Lučenec

Cieľom budovania eko-učební je dostať deti a mládež späť do kontaktu s prírodou. Pri ich umiestnení v prírode na jednej strane hrozí nebezpečenstvo poškodenia, prípadne trestnej činnosti. Druhou hrozbou je vzdialenosť od štandardných foriem výučby – škôl, ktorá môže obmedzovať využiteľnosť eko-učební v praxi. Najschodnejším riešením pri výbere miesta je miesto spájajúce prírodu a civilizáciu. Takým miestom môžu byť mestské parky, lesoparky, do ktorých eko-učebňa svojím charakterom, poslaním a ideovým zameraním patrí a poskytne miesto pre častejšie využívanie formou výučby a okrem toho sprostredkuje priame spojenie s prírodou, keď pri výučbe môžu priamo z jej priestorov pozorovať prírodu a život v nej.

Poľovnícke dni v Modrom Kameni s účasťou lesných pedagógov OZ Kriváň

Na nádvorí kaštieľa Modrý Kameň, v ktorom sídli Múzeum bábkárskych kultúr a hračiek SNM sa v sobotu 7. septembra predstavili aj v rámci tamojších Poľovníckych dní 2013 aj lesní pedagógovia OZ Kriváň. Marcela Majorošová a Peter Antalík priniesli do najmenšieho mesta na Slovensku na juhovýchodnom okraji Krupinskej planiny pod zrúcaninu hradu Modrý Kameň zážitkové hry o lese, lesných drevinách, semenách lesných drevín a divo ži-

júcich zvieratách. Úspech zožala aj krabica plná dreva, puzzle (diviak, medveď a jeleň). Deti sa zabavili aj pri hre s LOGICO PICCOLO (rastliny v lese, na poli a v záhrade, lesné zvieratá).

Beáta Palajová,
OZ Kriváň

Učebňa v lese, les v učebni

Učebňa v lese? alebo Les v učebni?

Čo je jednoduchšie – využiť to, čo tu príroda vybudovala v priebehu miliónov rokov a ponúka nám to na dlani alebo sa snažiť aspoň kúsok z toho preniesť do uzavretých priestorov? Tvorba ekoučebni je časovo a finančne náročná záležitosť, a preto nerastú ako huby po daždi. Najstaršími a najrôznorodejšími učebňami a učebnicami o prirodzenej štruktúre lesov sú pralesy. V tomto období sa dva z nich dožili 100 rokov ochrany a aj vďaka lesníkom tu ešte stále sú. Sú tu aj vďaka tomu, že do nich nemôže vstúpiť ktokoľvek a kedykoľvek. A tu sa naskytuje otázka – je učebnica, ktorú nemôžeme otvoriť a učebňa, do ktorej nemôžeme vkročiť naozaj tou najlepšou? Lenže nie len pralesy, ale predovšetkým hospodárske lesy dokážu zodpovedať na všetky naše otázky o lese a jeho význame. Preto sa snažíme budovať lesnícke náučné chodníky s mnohými rôznorodými stanoviskami. Jedným z najznámejších lesníckych náučných chodníkov a zároveň najväčšia lesnícka „Ekoučebňa“ na Slovensku je v Lesníckom skanzene Vydrovo v Čiernom Balogu. Aj v tejto „učebni v lese“ by mal v budúcnosti vyrásť aj „les v učebni“. A iste nie je jediný.

V minulom čísle sme Vás informovali o prvých oficiálnych otvorených Ekoučebniach Oravský Podzámok (Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko-

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

-Slovenská republika 2007-2013). V rámci aktivít na spomínanom projekte sme tento mesiac navštívili horáreň Nadlešnictwe Wisla. Horáreň sa nachádza na turistickom chodníku na Baraniu horu a v súčasnosti je zatvorená kvôli prestavbe. Za zmienku stoja aj ďalšie poľské zariadenia a podobné miestnosti, či celé komplexy, ktoré prevádzkujú maďarskí štátni lesníci.

Okrem dvoch miestností na Oravskom Podzámku sú na niektorých OZ vybudované podobné miestnosti pre výučbu lesnej pedagogiky, ktoré by sme mohli zaradiť do kategórie „Ekoučebne“. Jednou z nich je Miestnosť lesnej pedagogiky na OZ Revúca.

Miestnosť lesnej pedagogiky na OZ Revúca

Možnosť využiť voľné priestory v suteréne budovy OZ Revúca na aktivity s deťmi v rámci lesnej pedagogiky, mne a mojej kolegyni Alenke dlho nedávala spať. Ešte viac v nás túto myšlienku utvrdila návšteva Nadlešnictwa Katovice v rámci Programu celoživotného vzdelávania – Comenius Partnerstva, kde sme navštívili ich „Lesnu salu edukacyjnu“ v roku 2011. Po návrate sme si vyžiadali súhlas vedenia OZ na prestavbu nevyužitej miestnosti bý-

robná a vypálil náš kolega Jožko Pocklan. Začiatkom marca 2012 konečne prišli naše stoly a lavice. Rozmiestňovali sa trofeje s názvami zveri a drevíny. Žiaľ, ďalšie práce sa momentálne zastavili. Finančná kríza zasiahla aj naše odvetvie hospodárstva. Aj napriek tomu, sme miestnosť lesnej

pedagogiky, hoci v redukovanej podobe, slávnostne otvorili dňa 25. apríla 2012 pri príležitosti konania Revúckych lesníckych dní. Zelenú stuhu slávnostne prestrihli MVDr. Eva Cireňová – primátorka mesta, Ing. Jozef Bystriansky – riaditeľ OZ a Ing. Stanislav Novák – najstarší lesný pedagóg na OZ Revúca.

Od otvorenia „Miestnosti lesnej pedagogiky“ – ako sme ju nazvali, už ubehol rok. Za ten čas sa v nej vystriedali deti z MŠ z Revúcej aj okolia, žiaci ZŠ aj Gymnázia. Tvorivé aktivity s deťmi z Centra voľného času sa stali takmer pravidlom. Deti pracujú s prírodným materiálom, ale učíme ich tiež ako využiť nepotrebný materiál (napr. noviny,

valej jedálne v suteréne OZ na miestnosť, v ktorej by sme realizovali aktivity v rámci lesnej pedagogiky, či práce s verejnosťou. Po predložení kalkulácií a prehodnotení finančných možností, začali sa pomaly realizovať práce. Do konca roka 2011 bola miestnosť opravená a mohli sme začať s prácami na vytváraní obrazu miestnosti lesnej pedagogiky. Miestnosť sme si rozdelili na dve časti. Jedna časť je zameraná na poľovníctvo a našu zver a druhá časť sa bude venovať poznávaniu našich dreví, ťažbe dreva a pestovaniu lesa. Začali sme realizovať práce na prvej časti miestnosti. Získali sme pochopenie u našich kolegov, od ktorých sme dostali niektoré trofeje darom, iní nám ich zapožičali. Naši správcovia nám pomohli pri zabezpečení vybraných druhov metrového dreva, ktoré budú slúžiť ako poznávačka stromov podľa kôry a dreva v druhej časti našej miestnosti. Tabuľky na názvy dreví vy-

pet flaše a pod.) na výrobu ozdobných či úžitkových predmetov (košíky z papiera, hračky, či ozdoby z pet fliaš). Vytvárame priestor aj na tvorivú aktivitu detí z MŠ pomocou drevenej stavebnice, tvorivých obrázkov na tému lesa za pomoci pečiatok zvieratiek a prírodného materiálu. Výhodou takejto miestnosti je, že nemusíme nosiť do škôl a škôlok materiál a pomôcky, pretože to máme všetko tu. Miestnosť slúži hlavne v čase nepriaznivého počasia, veď predsa nič neosoží deťom viac, ako pobyt a čerstvom vzduchu.

Eva Vavreková OZ Revúca, - as -
(redakčne upravené)

Na dobrou vodu zve obnovená studánka u České Třebové

Do tichého, malebného kouta lesa nad českotřebovskou osadou Skuhrov se ve čtvrtek 12. září 2013 scházeli lesníci z Lesní správy Lesů ČR, s. p. Lanškroun a skupinky turistů. Krátce po druhé hodině odpolední do lesního ticha zazněly tóny trubačské znělky „Vítáme Vás“, kterou na lesnici zatroubil revírník Ing. Aleš Prokop.

Lesní správce paní Ing. Jana Trejtnarová přivítala přítomné v tomto půvabném zákoutí, kde díky lesníkům a restaurátorce paní Marii Kudrnka - Vamberské z Pardubic byla obnovena soška Panny Marie v kamenném křížku v podstavci, z jehož základu vyvěrá studánka U Panny Marie. Poděkovala všem, kteří se na tomto díle podíleli.

Podle vytesaného jména zde křížek vytvořil P. Koukol. Kdy to bylo, proč zrovna zde a k jaké příležitosti historické prameny dosud neprozradily. To ovšem

nezabránilo tomu, aby jej nechaly restaurovat a studánku s blízkým okolím upravit lesníci s lanškrounské lesní správou v rámci veřejnosti vstřícném Programu 2020.

Paní restaurátorka zavzpomínala na problémy, které vznikaly třeba při dopravě materiálu na místo stavbičky v lese, kněze Miloše Kolovratníka z České Třebové upřímně dojalo, že ještě nikdy neželal v lese křížku s Panenkou Marií a studánce, hovořil o vztahu člověka k přírodě a vodě v lese.

Odezněly slavnostní fanfáry a děkovná slova. Snad se na závěr budou hodit verše básníka Jana Skácela:

Modlitba

Studánku dej mi blízko u lesa
A nehlubokou Jenom na dlaň vody
A do ní žabku která vodu čistí

Na podzim povybírám napadané listí
V zimě se budu starat aby nezamrzla
A v srpnu zavedu tam lidi žíznivé

A to je všechno Snad je v moci tvé
Udělat pro mne malý důlek vody
Ve kterém by se odrážela nebesa

Lesníci toto přání básníkovi a nejen jemu ve skuhrovských lesích splnili.

A jak se ke studánce U Panny Marie dostanete? Z českotřebovského dopravního Terminálu Jana Pernera od nádraží autobusem směr Ostrov na zastávku Česká Třebová Skuhrov – křižovatka a odtud po žluté turistické značce směr Horní

Studánka U Panny Marie u Skuhrova

Houžovec, Knapovec a Ústí nad Orlicí. Po necelých dvou kilometrech z cesty odbočuje doleva do lesa značená „studánková“ stezka. Studánku najdete po sto padesáti metrech vpravo v lesní úžlabině. A při zpáteční cestě se můžete projít romantickým Skuhrovským údolím.

Jiří Junek

Oživení tradice lesnických exkurzí se vydařilo

Po mnoho desetiletí – je možno říci po více než jedno století – trvala tradice lesnických exkurzí, pochůzek, po zajímavých lesnických objektech, návštěvy lesníků lesů snad všech regionů Čech, Moravy, Slezska a dříve i Slovenska a Podkarpatské Rusi. Lesníci se na nich setkávali, vyměňovali zkušenosti z pěstování i ochrany lesa, i z hospodaření a ekonomiky lesního hospodářství. Po několikaleté přestávce přišla Česká lesnická společnost o. s. s námětem na oživení této prospěšné tradice. Vždyť jednou její zásadou je „Cti přírodu, hospodař s lesem, vzdělávej se!“ Z několika námětů vybrala k lesnické exkurzi téma „Lesní hospodářství Českého Středoohoří“. Ta se uskutečnila 10. září 2013. Odborným garantem byl bývalý dlouholetý pracovník Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti Jíloviště – Strnady Ing. Milan Bíba, CSc., organizačním garantem byl

PhDr. Ing. Vít Skála, tajemník ČLS.

Lesnickou exkurzi v tomto zajímavém regionu „krajiny českých sopek“ uspořádala Česká lesnická společnost o. s. spolu s Lesy ČR, s. p.- Lesní správou Litoměřice a společností Lesy Sever – Košťany Holdins s. r. o.. Účastníci převážně z řad pracovníků státní správy lesů a lesníků z provozu se sešli v zasedací místnosti Městského úřadu v Litoměřicích, jehož odbor životního prostředí měl nad akcí záštitu. Vedoucí tohoto odboru Ing. Pavel Gryndler je srdečně přijal a krátce pohovořil o přírodě Českého Středoohoří. Lesnickou exkurzi finančně podpořilo Ministerstvo zemědělství ČR..

Lesní porosty Českého Středoohoří jsou charakterizovány velkou variabilitou terénních podmínek, vysokým podílem extrémních, skalnatých, suťových a vysychavých stanovišť. Současně na řadě

O hospodaření na lesním majetku Košťany Holdings s. r. o. hovoří lesní správce Martin Lukáš.

živných lokalit je limitujícím faktorem obnovy intenzivní zabuřenění. V oblasti se realizuje projekt proměny druhové a prostorové skladby porostů, podpořený zčásti z evropských fondů.

Terénna pochůzka bola směřována na území, spravované LČR – LS Litoměřice do západní části ČKO České Středoohoří v okolí hor Milešovka a Lovoš, kde mladý lesní správce Ing. Petr Tendler připravil tři ukázky a velice erudovaně i s osobními zážitky lesníky provázel. Lesní správa Litoměřice hospodaří na výměře 16 216 ha PUPFL. Toto území je typické kuželovitými vrcholy, kupami a terénními depresemi. V lesním hospodářství přebíhá počátek dlouhodobé přeměny lesa směrem k přírodě blízkému stavu a složení lesa. Měl by poklesnout podíl jehličnanů. Zvýšení podílu listnatých dřevin na 75 % se bude týkat hlavně dubu, buku a ostatních listnáčů.

Dalším objektem exkurze byl soukromý lesní majetek v této oblasti Košťany Holdings s výměrou 1 784,13 lesa. Průvodcem byl lesní správce Martin Lukáš, lesník původem z jihovýchodní Moravy, ovšem nyní již s dokonalou znalostí místních

V porostech pod vrchem Lovoš hovoří lesní správce LS Litoměřice Ing. Petr Tendler o přirozené obnově.

podmínek. Tento lesní hospodářský celek se nachází od nadmořské výšky 250 m n. m. po 752 m n. m., což je druhý nejvyšší vrchol Českého Středoohoří Hradišťany. Dřevinná skladba je velmi rozmanitá, téměř jako v arboretu, dominují s 66,8 % listnáče. V důsledku nižšího zakmenění je zde velký podíl křovinného patra, začíná se s postupným čištěním a výřezem lísky a bezu. V letošním roce se začíná s projektem OPŽP – úprava druhové a prostorové skladby lesních porostů v Českém Středoohoří.

Po celou dobu exkurze doplňoval výklad lesních správců lesník ze správy ČKO České Středoohoří Martin Košner. Z jeho vystoupení bylo patrné, že záležitosti místního lesnictví ovládá a je schopen konstruktivní komunikace s lesními správci o problematice lesního hospodářství ve vztahu k ochraně přírody a všichni zainteresovaní dosahují v dnešní době vzácné shody.

Exkurze v lesích Českého Středoohoří úspěšně proběhla, kam se můžeme těšit příště?

Jiří Junek

Lesnícky život s vůňou medu

Včely sú prirodzenou a duše-živou súčasťou našich lesov. Sú darcovia mnohých produktov využívaných nielen v našej kuchyni, ale aj v zdravotníctve. Les, mimo priamych produktov ako je drevo či lesné plody, je tiež miestom, kde príroda produkuje jednu z najznámejších pochutín - med.

Martin Kováčik z obce Jasenie je lesníkom a včelárom, preto môže porovnávať a hodnotiť.

Ľudia majú rôzne koničky. Vy ste včelár, ako ste sa vy dostali k včelárstvu?

V mladosti to bola skôr zvedavosť, čo to vlastne lieta a žije v drevených domčekoch s malým farebným otvorom. Postupom času zvedavosť prerástla do záujmu o včielky a ani sa človek nenazdal a pohltilo ma to celého. V našej rodine nikto nebol včelár, k včeláreniu som sa dostal cez rodinného priateľa. Na začiatku to bola drobná výpomoc, sledovanie včelárskej práce a zaniietené rozprávanie

rok začína na jeseň dobrým zakrímením, lebo v akej sile mu včielky prežijú zimu také bude mať rodiny na jar. No a v neposlednej miere sa nesmie zabudnúť na preliečenie včelstva. Ani včielky choroby neobchádzajú. Máme tu privandrovalca z Ázie menom klieštik a ten robí šarapatu. V jeseni treba úle pripraviť na zimovanie a všetko používané náradie a pomôcky opraviť a vyčistiť. V zime sa robia práce ako príprava rámkov, opravy úlov, práca s voskom a medzistienkami tak, aby bolo všetko pripravené na jar, keď sa bude robiť so včelami. V zime sa treba venovať aj štúdiu literatúry, niekedy je zaujímavé pozrieť si film o tom, ako rôzne práce vo včelárstve robia iní.

skúseného včelára o celoročnej práci so včielkami. V začiatkoch ma uštipla včielka a povedal som si dosť, toto ja nemusím, ale na druhý deň som bol zas pri úloch. Pri práci so živou prírodou, ako sú včielky, si nemôže človek povedať nemusím tam ísť, nemusím to spraviť, je nedeľa tak nejdem.

V čom spočíva starostlivosť o včely?

Priama práca so včelami sa robí od jari do jesene, keď včely lietajú. Na jar sa každá rodina musí prezrieť a zistiť ako prezimovala, matke rozšíriť dielo na plodovanie. Nesmie sa zabudnúť na čistotu úľa, lebo hygiena je prvoradá pri rozvoji včelstva. V chladnej jari prikrmiť cukromedovým cestom aby sa matka dobre rozplodzovala a včielky netrpeli nedostatkom. Potom sa začne obdobie rojenia, keď ich treba stále prezerať a strážiť. Už ide leto, a ak je dobrá znáška môže sa vytáčať med. To je sviatok pre včelára, keď má plné plásty. Pomedzi treba pozakladať materské mriežky, vkladať medzistienky na obnovu diela. A kto si chová vlastné matky ako ja, tak ďalšia práca. Po vytvočení medu v auguste treba všetky rodiny prezrieť, zazimovať a dobre zakrímiť aby nám dobre prezimovali. Včelársky

Kde máte umiestnené svoje včely?

Včely sú umiestnené na krásnom mieste v blízkosti vody aj lesa. Včelárim na horehroní a myslím, že les a okolitá príroda dávajú včelám dobrú pastvu. Včely sú umiestnené v kočovných vozoch, tie slúžia skôr ako stojany pod úle. Majú strechu, úle sú chránené pred dažďom a snehom. Bez úlovej váhy to nejde, je staršia nie digitálna, ale spoľahlivá. Som spokojný, keď je na váhe prírastok a keď je úbytok, treba niečo riešiť. Bodaj by ukazovala len plusovú váhu.

Dá sa zo včelárenia žiť, sú vstupné náklady veľmi vysoké?

Dá sa, ale je to práca na plný úväzok celej rodiny. Myslím si, že 200 až 400 včelích rodín pri dobrej starostlivosti by mohlo človeka uživiť. Ale kto si to môže dovoliť. Pri väčšej včelnici treba priestory na uskladnenie rámkov, včelích produktov, miestnosť na vytáčanie... To je beh na dlhé trate. Získať sa to dá len generálnym rozvojom a odovzdávaním nielen včelstiev, ale aj skúseností z rodičov na deti.

Ak človek začína od úplného začiatku náklady na základné vybavenie sú vysoké, človek si musí kúpiť alebo urobiť

úle s rámkami, kúpiť včelie rodiny, kúpiť rozperák, dymák, metličku, kuklu a kúpiť alebo urobiť niečo na odkladanie rámkov. Postupne si dokúpi ďalšie vybavenie. Ak prvý rok prinesú včely med, treba požiadať suseda včelára, aby si ho mohol u neho vytočiť, lebo medomet je drahý. Treba mať nejaký priestor, včelín, kde sa uskladňujú včelárske potreby a robia sa včelárske práce.

Vraj sa včelárením volákedý živili viacerí a dnes je to skôr hobby?

Na Slovensku existuje niekoľko profesionálnych včelárov, sú to také prvé lastovičky. Presadiť sa predajom medu na Slovensku nie je jednoduché, lebo na Slovensko sa dováža veľa medu hlavne z Ázie a z latinskej Ameriky za neporovnateľne nižšie ceny ako môže slovenský včelár ponúknuť. Cena medu je od včelára vyššia, ale ľudia vedia, že ten med je kvalitný. Takto popri zamestnaní je včelárenie hobby, 70 rodín je asi tak horná hranica mojich možností.

Koľko včelích rodín chováte, ako dlho trvá, kým sa človek naučí chovať včely?

Ja sa v súčasnosti snažím udržať niekoľko desiatok rodín. Tento počet sa v priebehu roka trochu mení, nejaká rodina v zime uhynie, nejaké sú prislabé, tak ich treba na jar spojiť. V priebehu roka sa počet doplní, je niekoľko rojov, treba urobiť zopár oddielkov a podobne.

Kedy sa človek stane dobrým vče-

sám, ale pri nárazových prácach potrebujem pomoc celej rodiny. Bez pomoci rodiny by to nešlo.

Ako dlho trvá, kým si človek vybuduje dobrý včelín?

Včelnica sa nedá vybudovať za rok. Človek sa nestane včelárom za jeden deň a včeláriť sa učí celý život. Každá včelia rodina potrebuje individuálnu starostlivosť. Včelár za jeden rok pri dobrej starostlivosti dokáže zo silných včelích rodín pokiaľ chce, rozšíriť počet rodín. Kúpiť úle aj so včelami a nevedieť včeláriť, sú vyhodnené peniaze.

Zúčastnili ste sa nejakých kurzov alebo školení, aby ste sa naučili včeláriť?

Či som včelár, to musia povedať iní. Zatiaľ mi včielky neuleteli, žijú pri mne. Hádám im je dobre. Absolvoval som jednoročné štúdium včelárstva na Strednej odbornej škole pod Bánošom, veľa som sa tam naučil a páni včelári ako pán Kopernický, pán Filo, pán Piš, pán Chlebo a ďalší mi odovzdali veľa hodnotných poznatkov a užitočných skúseností.

Včelár musí byť otvorený prijímaniu nových poznatkov a informácií. Škola pod Bánošom mi doplnila a zoradila moje včelárske vedomosti a priniesla aj veľa nových, praktických informácií. Škola určite rozšíri poznatky po teoretickej aj praktickej stránke. Myslím si, že každý začínajúci aj pokročilý včelár, ktorý naozaj niečo chce a včelárstvo ho zaujíma by sa mal o takéto rozšírenie vedomostí zaujímať.

Z ktorých rastlín nosia vaše včely med?

Jasenie leží pod hrebeňom Nízkych Tatier na južných svahoch Chabenca v nadmorskej výške 500 m a viac. V okolí obce sú lúky, ďalej je les smrekový, jedľový, javor zmiešaný s bukom. Takže včely majú celoročne bohatú včeliu pasťu a keď nám k tomu zameduje medovica tak je človek spokojný.

Aké zariadenie potrebuje včelár na chov včiel?

Pre každú včeliu rodinu treba úľ s rámkami, mriežkou, krmidlom, uteplivkou. Na umiestnenie roja alebo oddielku treba rojničku. Ak včelár chce chovať matky, potrebuje pre ne malé úle. Na vytáčanie medu treba medomet a nádobu pod medomet so sítami na cedenie medu a nádoby na uskladňovanie medu. Pri práci so včelami sa používa rozperák, dymák, metlička alebo husie brká na ometanie včiel. Na svoju osobnú ochranu potrebuje včelársku kuklu alebo klobúk

a také oblečenie, aby mu včely neliezli pod odev. Na ruky niekedy treba navliecť včelárske rukavice alebo jednorazové latexové rukavice.

Na drôtovanie rámkov treba včelársky drôtik a na zatavovanie medzistienok treba transformátor.

Je toho veľa, ale netreba všetko kupovať naraz, lebo nie všetky práce musí včelár robiť sám doma. Každý si kúpi, čo potrebuje. Ak sa včelár rozhodne vyrábať si sám úle a rámiky, potrebuje stroje na prácu s drevom. Na tavenie vosku sa niekedy používa varák na vosk, ale včelári niekedy vymieňajú vyrezané súše priamo za medzistienky, vtedy varák nepotrebujú.

Koľko včelárov je asi na Slovensku a koľko včiel chovajú?

Na Slovensku je v súčasnosti viac ako 16 tisíc včelárov a chovajú menej ako 250 tisíc včelstiev. Každoročne sa mierne znižuje aj počet včelárov aj počet chovaných včelstiev.

Chodíte so svojimi včelami aj na kočvoku?

Nie, nechodím so včelami kočovať.

Mávate veľa rojov?

Snažím sa ich mať čo najmenej alebo vôbec žiadne. Vyrojenie záleží od starostlivosti o včeliu rodinu, včelár má v čase rojenia najviac práce. Keď uletí roj, je preč práca, ktorú som tej rodine venoval vlni aj túto jar. Preventívne sa musia chovať mladé matky, aj ja sa snažím vždy po dvoch rokoch matku v každom včelstve vymeniť.

Čo robíte, keď vás uštipne včela?

Už to ani nevnímam, chvíľu zabolí, ale bez toho to nejde. Keď ma uštipne, snažím sa čím skôr nechtom vyškrapnúť žihadlo. Je to takto lepšie, ako žihadlá vyberať večer doma.

Čo má spoločné Vaše povolanie so včelárstvom?

Od malička som bol vychovávaný v lese a v jeho blízkosti. Bez prírody si svoj život neviem predstaviť. Včely a lesy majú k sebe blízko.

Ivan Hanula, LDM Zvolen

lárom, to je otázka na niekoho iného. Včelárom sa človek učí celý život. Včelár musí byť tak trochu vedec, musí sa snažiť pochopiť, prečo sa včely správajú tak, ako sa správajú, musí experimentovať, nové poznatky a zariadenia overuje až v praxi. Včela je živý tvor a pri včelách nemá človek chvíľku na ničnerobenie, vždy musí usilovne rozmýšľať a pracovať pre to, aby včely urobili, čo treba.

Robíte so včelami sám, alebo vám pomáha rodina?

Väčšinu prác si samozrejme urobím

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Lesníci deťom

Ako išli deti na vandrovku alebo „Štyri dni s lesníkom“, 2. pokračovanie

V júnovom čísle sme písali, ako vandrovali maďarské a slovenské deti po Slovensku. Tento krát sa deti spolu so svojimi učiteľmi vydali v rámci projektu Lesníci deťom na vandrovku ďalej, až za hranice k našim susedom do Maďarska.

Trojvršie v našom štátnom znaku v povedomí obyvateľstva znázorňuje tri pohoria – Matra (Mátra), Tatra a Fatra. Slovenské deti, ktoré vyhrali vedomostnú súťaž „Spoznaj les“ sa rozlúčili s Tatrami a Fatrami a vydali sa bližšie spoznávať práve oblasť Mátry i obyvateľov toto miesto obývajúcich. Pridali sa ku nim maďarské deti, ktoré vyhrali literárno-vedomostnú súťaž „Les rozpráva“.

Deti strávili nezabudnuteľné štyri dni vyplnené zaujímavým programom s maďarskými i slovenskými lesníkmi. Program začal na projektovom podujatí „Deň s lesníkom“, kde boli verejnosti a najmä deťom prezentované v biskupskej záhrade v Egri rozličné lesnícke stanovišťa pripravené lesníkmi z jednotlivých lesných správ,

parketárne, závodu atď. Svoj stánok mali v Egri aj kolegovia z OZ Rimavská Sobota. Slovenské a maďarské deti, ktoré pokračovali v akcii „Štyri dni s lesníkom“ po rýchlom občerstvení navštívili hrad mesta Eger. Okrem prehliadky podzemných kamezatov deti plnili rôzne úlohy – strelba z luku, hádzanie obručami, prekážkové dráhy. Po ich splnení a po pútavej ukážke dobových zbraní a bojov boli slávnostne pasové za rytierov. Počas nasledujúcich troch dní mali možnosť vyskúšať si jazdu na koni, v koči, prezrieť si dolinu Szalajka s lesníckym skanzenom, zložiť prekážko-

vé chodníky v lanovom parku, dozvedieť sa zaujímavosti z histórie oblasti Mátry, navštíviť prírodovedné múzeum či vidieť miestny les, zaspievať si pri táboráku alebo sa okúpať na kúpalisku v Egri. Ďalším zaujímavým miestom z radu navštívených miest bola hviezdáreň. Hviezdy síce nepozorovali, ale dozvedeli sa veľa zaujímavých informácií. Bývali v malej dedinke, v ktorej na ulici počuli slovenčinu. Starší obyvatelia ňou stále hovoria.

Akcie Štyri dni s lesníkom na Slovensku a Maďarsku mali čosi spoločné. I deti účastné na akcii v Maďarsku nám nevedeli povedať, čo sa im páčilo najviac. Jednoduché sa z množstva programu nedalo vybrať to jedno jediné a páčilo sa im všetko. Veď to boli štyri dni plné radosti, smiechu, slnka, hier a pohybu.

Barbora Hrivňáková, František Král
(odbor projektov EÚ)
redakčne krátené

Záverečná konferencia k projektu „Lesníci deťom“

Hotel Saliris Resort Spa & Conference v maďarskom Egerszalóku privítal

v piatok 13. septembra slovenských i maďarských účastníkov záverečnej konferencie k projektu „Lesníci deťom“. Projekt sa dostal už do záverečnej fázy a po všetkých podujatiach pripravených pre deti bolo treba bilancovať a zhodnotiť projekt. Veľmi pozitívna bola implementáciou projektu, keď sa podarilo priamo zapojiť a zaujať viac ako 5000 osôb, prevažne detí a nepriamo cez webové stránky projektu (www.huskforchildren.eu, www.spoznajles.sk) ďalších 3000 predstaviteľov hlavne najmladšej generácie. Na záver konferencie bola predstavená kniha zostavená z víťazných rozprávok, ktoré napísali deti v rámci literárno-výtvarnej súťaže „Les rozpráva...“. Rozprávky sú i nahovorené po slovensky a maďarsky na CD nosičoch. Každý účastník konferencie dostal exemplár knihy a CD.

Na záver len jeden dodatok. Dovoľte mi poďakovať sa všetkým kolegyniam a kolegom, ktorí stáli pri zrode projektu, napísaní projektu až po úspešnú realizáciu projektu, za ich nadšenie, elán a obeť prácu investovanú do našich detí, do našej budúcnosti...

Cieľom spoločného projektu „Lesníci deťom“ (HUSK/1101/1.7.1/0097) bolo oboznámiť deti aj dospelých s lesom ako súborom rastlín, živočíchov, prostredia a vzájomnými vzťahmi medzi nimi, s prácou lesníkov, s hospodárením v lesoch vo všetkých jeho etapách, s ťažbou a spracovaním dreva s využitím ekologických technológií.

Barbora Hrivňáková, František Král
(odbor projektov EÚ)
redakčne krátené

Projekt Lesníci deťom sa končí

Po roku trvania (od októbra 2012) sa projekt Lesníci deťom blíži ku koncu. Hodnotiacim seminárom v stredu 25. septembra a štvrtým pracovným stretnutím sa v piatok 27. septembra 2013 uzavreli všetky aktivity, ktoré boli v plánovane v rámci projektu.

Na Hodnotiacom seminári sa v stredu 25. septembra stretli maďarskí a slovenskí lesníci, ktorí aktívne prispeli k realizácii jednotlivých projektových aktivít. V Kolibe Ožďany bol vytvorený priestor na zhodnotenie realizovaných aktivít, implementácie, čerpania rozpočtu, ale hlavne na vzájomné odovzdanie si získaných skúseností. Mesiacom októ-

ber nastal čas na úplné a najmä administratívne ukončenie projektu.

Po rozlúčke s lesníkmi sa projektový tím presunul na záverečné pracovné stretnutie. Okrem zvyčajných povinností bolo jeho náplňou aj finančné zhodnotenie, príprava záverečnej monitorovacej správy a spoločnej partnerskej správy. Už teraz je možné konštatovať, že vďaka projektu sa podarilo zapojiť do aktivít súvisiacich s lesom, živočíchmi, rastlinami a lesným hospodárením viac ako 5 000 osôb, prevažne detí. Prostredníctvom webových stránok www.huskforchildren.eu a www.spoznajles.sk sa nepriamo zúčastnilo projektu ďalších

3 000 predstaviteľov hlavne najmladšej generácie.

Projekt „Lesníci deťom“ (HUSK/1101/1.7.1/0097) je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ v rámci programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Celkový rozpočet projektu predstavuje 138 343,08 EUR z čoho 114 592,08EUR pozostáva zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Barbora Hrivňáková,
(odbor projektov EÚ)
redakčne krátené

Plody spolupráce maďarských a slovenských lesníkov pomôžu prežiť zveri ťažké podmienky na Poľane

Neoddeliteľnou súčasťou práce podniku LESY SR je starostlivosť o lesnú zver, ktorá v zime často trpí nedostatkom potravy a v lete pri dlhodobých suchách zasa nedostatkom vody. Spolupráca medzi štátnym podnikom LESY Slovenskej republiky a maďarskými lesníkmi z Ipoly Erdő Zrt. už prináša svoje ovocie v podobe nových zariadení a realizovaných činností plánovaných v spoločnom projekte „Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“ z Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika - Slovenská republika 2007 – 2013.

V rámci tohto projektu bolo už vysadených 360 plodonosných drevín - 180 jabloní a 180 jarabín. Podarilo sa odstrániť 14,65 kilometra starých oplôtkov, ktoré predstavovali nebezpečenstvo pre lesnú zver a obnoviť 36,7 kilometra chodníkov pre zver. Ťažkú zimu na Poľane pomôže prežiť zveri aj sedem **čisto nových, veľkokapacitných krmných zariadení na objemové krmivo, štyri** kryty na dužinaté krmivo a ďalšie krmné zariadenia, ktoré

sa momentálne budujú a budú hotové ešte pred príchodom zimy. V ďalšom období lesníci z OZ Kriváň zrekonštruujú na území CHKO Poľana viac ako tri desiatky studničiek aj pre zver, odstránia ďalšie oplôtky, obnovia ďalšie lesné chodníky pre zver a postavia ďalších 34 krmných zariadení pre zver.

Podobné opatrenia realizujú aj ich kolegovia z Maďarska. V Národnom parku Dunaj-Ipel vybudovali sedem krmných zariadení, 62 soľníkov, osadili 62 krmných zariadení na jadrové krmivo a odstránili

14,344 km starých nebezpečných oplôtkov. Do skončenia projektu ešte vytvorí 4,14 km priechodov pre zver, vyhlbia 15 mokradí a kalísk a odstránia zvyšné staré oplôtky.

V týchto dňoch sa vykonávajú aktivity súvisiace s organizovaním seminára pre slovenských a maďarských lesníkov o starostlivosti o zver v chránených územiach, ktorý sa bude konať 20. – 21. novembra 2013 v Hriňovej.

Projekt „Spoločne za zachovanie prírodných hodnôt na území Poľany a Börzsöny“ je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ v rámci programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Celkový rozpočet projektu predstavuje 737 363,50 EUR z čoho 614 313,77 EUR pozostáva zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Ďalšie informácie nájdete na webovej stránke projektu www.huskforwildlife.eu.

František Král, odbor projektov EÚ
redakčne krátené

Odborníci na obnovu historických parkov po prvý raz v Palárikove, predstavil sa aj maďarský „doktor stromov“

V stredu 2. októbra sa v Palárikove stretli odborníci na obnovu chránených historických parkov v rámci konferencie s názvom „Historické parky a ich obnova na území Maďarska a Slovenska“. Súčasťou programu okrem predstavenia problematiky parkov doma i v zahraničí bol aj terénny program s ukázkou postupu prác v historickom parku v Palárikove. Tento park sa po dokončení približuje podobe, ktorú pri jeho vzniku v druhej polovici 19. storočia navrhol architekt Mikuláš Ibl a bude doplnenými viacerými atraktívnymi prvkami. Práce na obnove parku sa rozbehli už na jar tohto roku a v súčasnosti je už zreteľný pokrok pri opravě a výstavbe ciest, pred dokončením je vyčistenie jazierka a začalo sa aj s opravou oplotenia.

Na úvod konferencie predstavil projektový manažér Ing. František Král projekt a jeho ciele. O tom, aké funkcie má spĺňať park a zaujímavé príklady urbanistických parkov v Taliansku vo svojom príspevku predstavila prof. Ing. Viera Paganová, PhD., vedúca Katedry biotechniky

zelene z SPU v Nitre. Následne o prebiehajúcich obnovách parkov, ich spôsobe a podobe v Maďarsku referoval Ing. Gábor Alföldy, záhradný historik a vedúci odboru historických záhrad na Národnom centre Forstera pre správu kultúrneho dedičstva. Po Maďarsku boli prezentované spôsoby obnovy parkov v Českej republike a najmä na južnej Morave v podaní Ing. Přemysla Krejčířika, PhD., ktorý vyzvihol najmä obnovu Lednického parku a netradičnú obnovu Bylinnej záhrady vo Valticiach s príslušnou marketingovou propagáciou produktov z nej. Po týchto krátkych európskych exkurziách prišla na rad Ing. Miriam Glejteková a hovorila o premenách parkov v Bratislavskom kraji a o ďalších príležitostiach, resp. o parkoch, ktoré stratili svoj vzhľad a čakajú na obnovu.

Konferencie sa zúčastnili aj lesníci a odborníci z Maďarska, ktorí na obnove parku s podnikom LESY SR spolupracujú v rámci spoločného cezhraničného projektu s názvom „Spoločne za obnovu chránených historických parkov v Palárikove a v Diósjenő“ (HUSK/1101/2.2.1/0355). Keďže

projekt počítá s podobnou obnovou menšieho parku, ale podobne hodnotného, v maďarskom Diósjenő v správe maďarskej lesníckej organizácie Ipoly Erdő Zrt., tak aktuálne dianie, postup prác a hlavne premenu takmer strateného parku v lese predstavil Ing. László Zanati.

Ďalej o postupe prác informoval Ing. Zoltán Balko, autorizovaný krajinný architekt a autorský dozor, ktorý hovoril aj o každodenných problémoch realizácie obnovy parku v Palárikove, ich riešení a hlavne o ďalšom postupe. Účastníci konferencie, ktorá bola voľne prístupná aj pre verejnosť, si mohli prehliadnúť nielen unikátnu suchú priekopu s roštovým prekrytím, ktorá zabráni prechodu zveri z okrajových do centrálnej časti parku, obnovené cestičky a chodníky, ale aj prírodné hodnoty tohto unikátneho parku. Prekvapením konferencie bola názorná ukážka vyšetrenia zdravotného stavu stromov maďarským odborníkom – arboristom Ing. Gáborom Ōcsvárim, ktoré odhalilo aj na prvý pohľad neviditeľné rozsiahle poškodenie stromu.

LESY SR, š. p. na financovanie rekonštrukcie parku využijú aj peniaze z Európskeho fondu regionálneho rozvoja z Programu cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013. Celkový rozpočet projektu predstavuje 879 003,91 EUR. Ďalšie informácie nájdete na webovej stránke projektu www.huskkpark.eu.

František Král, (odbor projektov EÚ)
redakčne krátené

Pred 230. rokmi sa narodila významná lesnícka osobnosť prof. Johann Christian Hundeshagen

Profesor J. CH. Hundeshagen sa stal učebnicovou lesníckou priekopníckou postavou všetkých lesníckych škôl. Bol špecialistom, špičkovým lesníckym odborníkom, profesorom v lesníckom školstve a lesníckym výskumníkom európskeho formátu. Bol odborníkom na prirodzený les, ktorému sa venoval celý svoj produktívny vek.

Tohto roku si celý lesnícky kultúrny svet pripomína jeho 230. výročie narodenia. Narodil sa 10.8.1783 v Hanau. Po absolvovaní strednej školy navštevoval lesný inštitút vo Waldau a Dillenburgu. V štúdiu pokračoval v Heidelbergu.

Svoju lesnícku prax začal v Hersfelde, kde postupne získaval svoje rozsiahle praktické lesnícke znalosti. Pokračoval v pedagogickej lesníckej práci na Univerzite v Tübingene, kde vyučoval 16 rokov. Počas tohto univerzitného obdobia vytvoril svoje najzákladnejšie práce – metodiku plánu lesného hospodárstva (Metodika a plán lesníckej vedy, 1819) a encyklopédiu lesníckej vedy, do ktorej zahrnul všetky dovtedajšie znalosti v lesníctve danej doby (Encyklopédia lesníckej vedy 3. diely, 1821 – 1831), Posúdenie nových vedeckých princípov (1826), Učebnica lesníckej a poľnohospodárskej ekonomiky, 3 diely

(1827 – 1830) a mnohé ďalšie.

Jeho obrovská aktivita a lesnícke znalosti však na Univerzite v Tübinge-

ne neboli pozitívne prijímané. Navyše sa dostal do politickej nemilosti, ktorá mala svoj pôvod zo známeho odboja pri Lustnau v roku 1819, do ktorého sa zapojil.

Hundeshagen musel preto odísť z Tübingenu, presťahoval sa do Fuldy, ale opäť sa dostal do konfliktu s politickou políciou. Následne prijal miesto na Univerzite v Giessene, aby sa vyhol vyšetrovaniu. Rozpory na štátnom lesnom oddelení ho prinútili, aby sa vzdal práce v štátnom úrade. Preto sa sústredil výhradne na prácu na univerzite, univerzitnú výučbu a dokončenie svojho posledného veľkého diela o „normálnom (prirodzenom) lese a Lesnej statiky“.

Ako každý veľký vedec a odborník v novo sa formujúcej spoločnosti narážal na nedôveru a nepochopenie. Veľká pracovná námaha a duševná nepohoda boli dôvodom jeho podlomeného zdravia. Zomrel mladý v 50. roku svojho života 10.2.1834 v Giessene.

Má v Európe viac pamätníkov. Aj na Slovensku má známy pamätník v Dolnej botanickej záhrade v Banskej Štiavnici, spoločne s Hartigom a Cottom s ktorými predstavoval silnú európsku lesnícku trojku.

Viliam Stockmann

Prof. Ing. Roth Július, DrSc.

140. výročie narodenia významného lesníka - pestovateľa

Lesný inžinier, vysokoškolský profesor, priekopník lesníckeho výskumu, patrí k najväčším postavám našej lesníckej vedy.

Rodák zo Šoproni, kde sa narodil 26.9.1873. Tu získal základné vzdelanie, študoval na Evanjelickom lýceu v Soproni (1893), pokračoval na Lesníckom odbore Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici (1896).

V lesníckej praxi začínal v roku 1896 ako taxátor na rôznych miestach Sedmohradska. Po 4 - ročnej praxi odchádza v roku 1900 na výskumnú stanicu banskoštiavnických výskumných ústavov do Garghiu v Sedmohradsku. V roku 1904 je povolán do ústredia výskumu v Banskej Štiavnici a je poverený štúdiom pestebných pomerov a vypracovaním pestebnej techniky pre lesné hospodárstvo. Zostavuje výskumný program pre tunajší ústredný ústav. Súčasne sa stáva asistentom prof. Eugena Vadasa (Vlkolínkeho) na banskoštiavnickej akadémii, Katedre pestovania lesov, kde najväčšiu pozornosť venuje štúdiu úrovňových prebierok. Od roku 1904 pokračoval v budovaní lesníckeho arboréta v Kysihýbli pri Banskej Štiavnici, založeného v roku 1900 a toto usmerňuje podľa svojich získaných poznatkov.

Do roku 1919 bol pomocným profesorom, od roku 1919 až do roku 1944 profesorom pestovania lesov na presťahovanej Vysokej škole baníckej a lesníckej v

Šoproni. V Šoproni prednášal pestovanie lesov, rybárstvo a poľovníctvo. Po roku 1944 až do roku 1959 tu bol externý prednášateľ. V roku 1952 sa stal DrSc. pôdohospodárskych vied.

Ako pracovník lesníckeho výskumu sa od roku 1908 zúčastňoval na zakladaní a vyhodnocovaní pokusných lesných plôch, na ktorých sledoval účinky pestovateľsko – ťažobných zásahov, najmä prebierkové postupy a postupov prirodzenej obnovy porastov. Pokusné plochy zakla-

dal pri Likavke na polesí v Chočskom pohorí so smrekovcom a borovicou lesnou, pri Liptovskej Tepličke plochy so smrekovcom, pri Malackách na lokalite Vampír s borovicou lesnou, na Pohroní pri Michalovej, Dobroči, Jalnej a Voznici plochy s dubom a s jedľou. Tieto pokusné plochy sledoval až do svojho vysokého veku. Zanechal po sebe okrem iného známe dvojdielne „Zvláštne pestovanie lesov“ ako výsledok svojich 40 ročných výskumov.

Pôsobil ako podpredseda (1929 – 1932), v rokoch 1932 – 1936 ako predseda a potom doživotne ako čestný predseda Medzinárodného zväzu lesníckych výskumných organizácií - IUFRO. V roku 1955 bol vyznamenaný Kossuthovou cenou za knihu o zalesňovaní (1953). Zomrel 7.1.1961 v Šoproni ako 88. ročný. V Šoproni jeho meno nesie jedna z ulíc mesta a má tu i pamätník.

U nášho pohľadu je pozoruhodné, že v roku 1953 ako 80 ročný navštívil Slovensko, svoje pokusné plochy na Liptove a Pohroní, lesnícke ustanovizne, navštívil ministra lesov a drevárskeho priemyslu Mareka Smidu a povereníka Františka Tupíka. V roku 1956 bol na Slovensku opäť ako účastník na „Vedeckej konferencii o výberkových lesoch na Slovensku“.

Viliam Stockmann

Lesnícki seniori v srdci Poľany

Dňa 11. septembra 2013 sa uskutočnil zájazd členov Klubu dôchodcov pri LSR š. p. GR Banská Bystrica spojený s členskou schôdzou. Autobus zaplnený do posledného miesta lesníckymi seniormi z Banskej Bystrice a Zvolena pokračoval k prvému cieľu, ktorým bol Víglašský zámok. V rámci prehliadky tohto zámku sa seniory oboznámili s jeho históriou a súčasným stavom.

Víglašský zámok dal postaviť uhor-ský panovník Ľudovít Veľký v gotickom štýle. V archívoch je prvýkrát doložený v roku 1393 ako kráľovský poľovnícky zámok. V čase tureckých výbojov od polovice 16. storočia bol opevnený múrmi i baštami a zaradil sa do systému ochrany banských miest. Od roku 1690 patrilo rodu Esterházióvcov, ktorí ho barokovými úpravami zmenili na reprezentatívne sídlo. Koncom 19. storočia na obranných múroch pribudlo pseudorenesančné zubové cimburie, ktoré dodnes zvyrazňuje siluetu zámku. Po zániku Víglašského panstva až do druhej svetovej vojny bol zámok sídlom Správy štátnych lesov a majetkov. Pri prechode frontu v roku 1945 bol zámok silne poškodený a po vojne dlho opustený. Neskôr došlo k zakonzervovaniu aspoň niektorých častí, ale až v súčasnosti sa vykonáva rozsiahla komplexná rekonštrukcia celého zámku, o čom sa mohli lesnícki seniori presvedčiť na vlastné oči.

Po prehliadke zámku nasledovala cesta do srdca Poľany za ktoré sa považuje niekdajšia lesnícka osada Kyslinky, kde je sídlo rovnomennej lesnej správy (LS). Prvou zastávkou bola **Generačná zvernička Trnavy** založená v roku 1974 pre chov generačného materiálu kvalitnej jelenej zveri v Chránenej poľovnej oblasti (CHPO) Poľana. Zvernička po rekonštrukcii v roku 2004 má rozlohu 23,44 ha z čoho 50 % tvorí les. Žiaľ pre nepriazeň počasia sa obhliadka nekonala. Na druhej zastávke v Hrochoťskej doline bola možnosť oboznámiť sa s neďaleko cesty ležiacim mohutným skalným blokom (výška 14 m, šírka 8 m) pozostávajúcom zo sopečných aglomerátov - **Bátovským balvanom**, ktorý sa kedysi odtrhol z príľahlého svahu a zrútil sa do alúvia Hučavy. Tento prírodný výtvor je chránený od roku 1964 a dnes je prírodnou pamiatkou s rozlohou 0,30 ha. Pôvodným zámerom bola aj návšteva

neďalekého masívneho brala (výška 30 m, dĺžka 200 m) nazvaného **Jánošíkova skala** s pseudokrakovou jaskyňou Abšíná, čo sa však pre nepriazeň počasia neuskutočnilo. Aj tento prírodný výtvor je chránený od roku 1964 a dnes je prírodnou pamiatkou s rozlohou 1,68 ha. Za zmienku stojí aj skutočnosť, že Poľana je chránenou krajinnou oblasťou (CHKO) od roku 1981 s rozlohou 20.079 ha a Biosférickou rezerváciou UNESCO v rámci Programu „Človek a biosféra“ (MaB) od roku 1990.

V objekte LS Kyslinky vedúci výrobného úseku odštepného závodu (OZ) Kriváň Pavol Hriň oboznámil účastníkov s históriou a súčasnosťou tohto rozsiahleho OZ, ktorý obhospodaruje 42 tisíc ha lesa a v prenájme aj školské lesy, disponuje 7 lesnými správmi a 2 expedičnými skladmi. Vedúci LS Kyslinky Ján Ostrolúcky informoval o problematike tejto LS. Zaujímavou vyznela informácia naslovovzatého znalca a autora niekoľkých poľovníckych publikácií Emila Rakytu o **CHPO Poľana**. V roku 1964 vyhlásilo Ministerstvo pôdohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva v Prahe poľovný revír Poľana za oblasť pre chov jelenej zveri na rozlohu 18.816 ha. Jej predchodcom bola „Prírodná rezervácia“ vyhlásená Poverenictvom školstva a osvetu v roku 1953 na rozlohu 12.500 ha. Zlaté jelene trófeje i zhody párožia svedčia, že na Poľane je mimoriadne kvalitný genofond jelenej zveri, ktorý je obhospodarovávaný na vysokej odbornej úrovni. Poslaním CHPO je aj odchyt živej jelenej zveri na zazverovanie a občerstvovanie krvi v iných poľovných oblastiach na Slovensku i v iných štátoch Európy. Uznávaním je aj Cena F. Blancka. Ďalšou zaujímavosťou boli informácie o histórii niekdajšej **lesnej železničky Víglaš – Kyslinky** spestrené filmom. Dal ju postaviť majiteľ

Lesnícki seniori pri Bátovskom balvane

panstva Fridrich Hercog vlastným nákladom. Trať s rozchodom 760 mm a dĺžkou 23 km projektoval Ing. Plank. Prvý úsek od Hrochoťského mlyna po pílu v Očovej odovzdali do užívania v roku 1906 a ďalšie úseky v roku 1907. Až v roku 1913 nahradila konskú silu parná lokomotíva. Od roku 1918 patrila železnica štátnym lesom. Za rok sa po nej prepravilo 25 – 30 tisíc plm drevnej hmoty pričom jedným vlakom sa prepravilo až 300 plm dreva. Prepravovali sa aj iné materiály a ľudia. Zastávkami boli Očová, Hrochoťský mlyn, Bátovská hájovňa, Brďárka, Mičová a Polianka. Jazdu vlakov telefonicky usmerňoval správca lesnej železnice z dopravnej kancelárie vo Víglaši. V roku 1975 železničku zrušili a dnes ju pripomína len lokomotíva s niekoľkými vagónmi pod Víglašským zámkom. Nie je však na autentickom mieste, pretože sklad dreva a železnica boli na opačnom konci obce. Snaha o vystavenie lokomotívy priamo na Kyslinkách sa v čase zrušenia železnice nestretla s pochopením.

Po obede sa uskutočnila členská schôdza klubu dôchodcov, v rámci ktorej informoval predseda klubu Anton Kalina o súčasnej členskej základni, ktorá vzrástla z 54 na 57 členov. Potom si účastníci chvíľkou ticha uctili pamiatku zosnulých členov klubu (M. Fuseková, L. Bakaliar a P. Borne-misa). Najstarším účastníkom bol rovnako ako vlni Ján Ostrolúcky z Banskej Bystrice (89). Nasledovala neformálna diskusia s prevládajúcimi spomienkami na lesnú železnicu a Kyslinky ako niekdajšie školiace stredisko VŠLD alebo aj v zameraní na iné zážitky a skúsenosti. Ani daždivé počasie nepokazilo lesníckym seniorm domrú náladu a s príjemným pocitom z absolvovanej akcie sa vracali domov autobusom prekrásnou Hrochoťskou dolinou, ktorou si v dávnych časoch bystrina Hučava prekliesnila cestu z kaldery niekdajšieho stratovulkánu Poľana.

Za odborne i spoločensky vydaté podujatie patrí vďaka výboru Klubu dôchodcov a závodnému výboru ZO OZ DLV pri LSR, š. p. Banská Bystrica ako aj Martinovi Žilkovi a Janke Jagerčíkovej za sprevádzanie a starostlivosť.

Lesnícki seniori na Víglašskom zámku

Lesnícke vedecké kaviarne sa začali

Koľko medved'ov nám pobehuje po Slovensku?

Viac ako 50 zvedavcov si prišlo vypočúť definitívne číslo zodpovedajúce kontroverznú otázku dlhodobu diskutovanú medzi lesníkmi, poľovníkmi a ekológmi o počet týchto najväčších slovenských šeliem. Profesor Ladislav Paule predniesol prítomným pomerne presný návod ako je možné sa k približnému číslu dopracovať v kaviarni u Alexa vo Zvolene.

„Koľko je ich v skutočnosti, no to by som aj ja veľmi rád vedel“, vyjadril sa profesor v úvode svojej prednášky. Po jeho výroku nasledovala pomerne odborná a podrobná prednáška o odbere vzoriek medvedieho trusu pre genetické analýzy a následne získanie očakávaného počtu. Keďže okrem odberu vzoriek je potrebné určiť veľkosť a čerstvosť trusu – prednáška sa nezaobíšla bez priebežných diskusií. Najzaujímavejšou časťou bola záverečná prezentácia fotografií s názvom „Ľudská hlúposť“. Fotky človeka kŕmiaceho medveďa z úst do úst zdvihla nejedného prítomného zo stoličky.

A tu sa naskytl priestor na diskusiu o problematike medved'ov a ich premnoženia ale hlavne ich zvýšeného pohybu v okolí ľudských obydľí.

V okolí Poľany sa výskytu medved'ov

venuje náš zamestnanec Ing. Ján Nôžka z OZ Kriváň, ktorý v skratke priblížil populáciu medved'ov. Výhodou je, že máme pohľadne aktívne jedince v oblasti Poľany pomerne dobre nafotené. Z fotografií vieme povedať, o ktorého samca alebo samiču ide. Na Poľane sa vyskytujú hnedé, čierne medvede a niektoré aj s charakteristickým bielym golierom.

Vedecké kaviarne alebo Scientific cafe sú celosvetovo organizované neformálne stretnutia odborníkov a verejnosti v kaviarňach. Organizátori zabezpečujú

účasť odborníkov k diskutovanej a pre verejnosť zaujímavej a aktuálnej téme. Pozvaní rečníci si pripravujú krátke vstupy (max. 30 minútové) najčastejšie vo forme power-pointovej prezentácie o zvolenej problematike - vopred oznámenej verejnosti. Po prednáške nasleduje voľná diskusia s účastníkmi a odborníkmi pri káve a čaji.

Lesnícke vedecké kaviarne sú pokračovaním vedeckých kaviarní vo Zvolene, ktoré začala organizovať Ing. Katarína Sládeková z Ústavu ekológie lesa Slovenskej akadémie vied. Tento projekt zanikol v auguste 2012.

LESY SR sa rozhodli obnoviť tieto neformálne kultúrno-vedecké akcie a prívlastkom lesnícke od septembra 2013. Plánujeme Lesnícke vedecké kaviarne (ďalej **LVK**) organizovať pravidelne – vždy posledný týždeň v mesiaci (okrem mesiacov **júl, august** – prázdniny, **december**). Témou októbrovej **LVK** je chémia v lesnom hospodárstve s pracovným názvom „**Zaobídeme sa pri pestovaní lesa bez chémie?**“. Hostami kaviarne budú Ing. Ján Švančara (bývalý pracovník podniku LESY SR) a Ing. Andrej Kunca, PhD. (NLC).

-as-

Ktorý úsek z GR je najšikovnejší?

Športový areál v Priechode pri Banskej Bystrici. 14 disciplín a dobrá nálada športovcov pripravených na skvelý športový deň.

Súťažilo sa v tradičných športových a lesníckych disciplínach, ale pribudli aj športy, ktoré mali premiéru. Novinkou bola lukostrelba, konkrétne strelba z luku na terč, ktorá bola azda najzaujímavejšou disciplínou súťažného dňa. Ďalej sa započítalo v preťahovaní lanom. To bola tiež riadna zaberáčka. Oddychovou disciplínou sa stala strelba zo vzduchovky. Ďalšími súťažnými športmi boli volejbal, nohejbal, tenis, hod polenom, kop loptou na cieľ, strelba hokejkou na cieľ, hod loptičkou na presnosť a pod. Športovci podávali výkony na hraniciach svojich možností. Elán s akým bojovali o lepšie časy, viac bodov, dlhšie vzdialenosti, presnejšie zásahy by

im mohli závidieť aj profesionáli.

Schopnosti súťažiacich preverilo aj zamračené a chvíľami upršané počasie. Našťastie organizátori skvele zvládli pripraviť občerstvenie, zabezpečili horúci čaj, ale nebola núdza ani o dobré jedlo vo forme grilovaného mäsa a výborného guláša.

Medzi jednotlivými družstvami nepanovala nevraživosť, ale kolegiálny súťaživý zápal. Každý si našiel nejakú disciplínu, v ktorej bol dobrý. Akcia bola skvele zorganizovaná, prístup organizátorov bol

viac ako ústretový. Celkovým víťazom sa stal ekonomický úsek, keďže vyhral polovicu zo 14 disciplín. Najúspešnejší športovec sa tento rok nevyhodnocoval.

Žiadna časť dňa nebola nudná, každá disciplína bola dobre naplánovaná. Prestávky medzi súťažami sa využívali na vzájomnú diskusiu a utužovanie vzťahov i vytváranie nových kamarátstiev.

Ivan Hanula, LDM Zvolene

Príroda odhaľuje svoje tajomstvá len tomu, kto sa pozerá, počúva, pozoruje, premýšľa a hľadá súvislosti.

Jozef Dekrét Matejovie.

Prečo je potrebné, aby sa výberkový spôsob hospodárenia uplatňoval všade tam, kde sú na to vytvorené vhodné podmienky? Prečo je potrebné pochopiť výberkový spôsob jednoducho a zrozumiteľne?

Skrátená definícia výberkového spôsobu znie: je to princíp, založený na pestovaní a ťažbe jednotlivých stromov, ako nositeľov prírastku, ktorého výsledkom je výberkový les. Výberkový les je modelom biologickej automatizácie (prirodeného zmladenia) a samoregulácie (prirodeného výberu) lesného ekosystému, usmerňovaného pestovnými a výberkovými rubmi. V tom je jeho podstata i jednoduchosť. Z prirodeného zmladenia, ktoré vzniká pri presvetlení porastov, sa v polotieni presadzujú geneticky najvodnejšie jedince. Využitím samoregulácie sa šetria náklady na pestovné ruby. Naopak, pri podrastovom spôsobe sa po zabezpečení prirodeného zmladenia dorubávajú stromy bez ohľadu na ich rubnú zrelosť. A tu sa dopúšťame základných chýb:

1. Stromy v hornej vrstve po rozpojení korún začínajú zvyšovať prírastok (hmota rastie na hmote), o ktorý prichádzame ich dorúbaním.
2. Pri jednorazovom dorube stromov na obnovnom prvku poškodíme značnú časť prirodeného zmladenia, vznikajú plochy na umelú obnovu.
3. Zostávajúce prirodené zmladenia začína reagovať rýchly rastom všetkých jedincov, koruny sa začínajú tiesniť. To je presný opak toho, ako funguje samoregulácia v polotieni, je potrebné vynakladať finančné prostriedky na výchovné zásahy.
4. Pri doruboch v pôvodných porastoch jedľobučín sa nám vytráca jedľa. Na jej záchranu na rúbaniskách je potrebné vynaložiť nemalé prostriedky.

Za prírode blízkym hospodárením v lese

Nastal čas na zmenu!?

Z pohľadu využitia prírodných zákonitostí by tieto argumenty mali byť dostatočným dôvodom na zmenu v hospodárení, ktoré si však vyžaduje i zmenu v myslení a v stanovení dlhodobého cieľa a postupných krokov k jeho naplneniu. V lese vekových tried sa rubná zrelosť spája s vekom porastov. Vo výberkovom lese sa rubná zrelosť jednotlivých stromov vyjadruje cieľovou hrúbkou. Cieľom výberkového hospodárenia sú trvalo produktívne porasty založené na pestovaní jednotlivých stromov. Tomu by sa mali prispôbiť aj vyhotovovatelia PSL a plány ušití do slova na mieru na každý porast. Zatiaľ je však skutočnosť taká, že plán sa zostavuje pre les vekových tried s tým, že je v kompetencii OLH vykonávať jemnejšie postupy hospodárenia. A tu vzniká zásadný problém. Uvediem príklad pred 20 rokmi, keď sme na Smolníckej Osade začali uplatňovať výberkový spôsob. Vyhotovovatelia zostavili LHP pre les vekových tried - doruby, okrajové clonné ruby s obnovnou dobou 20-30 rokov s vyjadrením, že jemnejšie postupy sa môžu robiť. Aká je situácia po 20 rokoch pri súčasnom zostavovaní plánu? V porastoch, ktoré ešte nemajú výberkovú štruktúru (prevažne listnaté) a sú v prebudove, sa použil model pre les vekových tried. A tak porasty, ktoré boli práčne pripravované na trvalo viacetážovú štruktúru, by mali byť za 10-20

rokov dorúbané, pretože vek hornej vrstvy je určený na 100-120 rokov. A tak sme opäť na začiatku. Znovu sme pri tom, aký postoj zaujme lesník, OLH. Veď je v jeho kompetencii robiť jemnejšie hospodárenie! Bude pokračovať v prebudove na výberkový les, čo znamená bojovať za zníženie predpísanej (pre niektoré porasty likvidačnej) ťažby, alebo naplní „literu zákona“? Dokedy však bude ponechané uplatňovanie jemnejších spôsobov za „dobrovoľnícku“ činnosť na lesníka a OLH, ktorí sa často stretávajú s nepochopením nadriadených zložiek a z úrovne OZ alebo LS počúvajú vyjadrenia:

- prečo to máme robiť, keď to nie je v predpise PSL?
- nenaplníme predpísanú výšku ťažby!
- finančné náklady na ťažbovú činnosť budú vyššie!

Dokedy však budeme robiť doruby a vytvárať rúbaniská? Veď sa len pozrieme, aký je stav rúbanísk, ktoré vznikli v posledných rokoch? Ako sa prejavili následky extrémov počasia – horúčavy, privalové dažde, vietor? Ako prežívajú (ak prežili) horúčavy tohto leta kultúry a nárusty na rúbaniskách? Príroda nám vysiela varovné signály, ale čo my – vnímame ich, hľadáme súvislosti a premýšľame prečo? Prečo povyšujeme zákony a predpisy nad prírodné zákony? Odpovede na všetky otázky hľadáme v pochopení podstaty – príroda a les ako jej chrám nám bol zverený do starostlivosti na to, aby sme boli múdrymi správcami, ktorí pochopia, usmerňujú a využívajú prírodné procesy. Zmeňme preto lesný priemysel lesa vekových tried na pestovanie lesa, založené na individuálnom prístupe ku každému stromu. A začnime čím skôr. Ak postupne nahradíme doruby ťažbou jednotlivých stromov, pestovne a rubne zrejlých, postupne zaniknú aj rúbaniská a les bude optimálnejšie plniť všetky svoje funkcie. A stále sa skutočným chrámom prírody.

Ladislav Alcnauer

Medveďku daj labku

Pokračovanie.

Typické pobytové znaky medveďa-stopy.

Vyznačeným domovským okrskom si medveď zároveň označuje svoje hierarchické postavenie. Existujú aj výnimky, kedy sa medvede pohybujú po veľkom území. Príkladom je medvedica Galina, ktorá migrovala, len v lesoch v okrese Poprad, po území veľkom 11-tisíc ha. V Poľsku sledovali medvedicu, ktorá mala svoje teritórium na ploche viac ako 50-tisíc ha.

V prvej časti sme si podrobnejšie popísali etológiu medveďa hnedého (*Ursus arctos*). Logicky teraz nastáva otázka ako sa teda správať pri stretnutí s medveďom, keď nám chce podať „labku“, teda ak sa s ním stretne na blízku vzdialenosť. Existuje mnoho názorov od mnohých „odborníkov“. Dokonca existuje nejakých desiatok ako postupovať pri stretnutiach s medveďom. Je potreba zdôrazniť, že ani jeden z týchto návrhov nie je stopercentný. Jediné čo sa dá istotne odporučiť, čo nemáme v žiadnom prípade robiť - utekať pred medveďom. Zbytočné sú úvahy, či to je hore, alebo dolu svahom. Zavalité telo s hustou srstou vyvoláva sice ťarbavý dojem, ale medveď sa dokáže pohybovať rýchlo a svižne. Na krátku vzdialenosť dosahuje rýchlosť ako dostihový kôň.

Iná možnosť záchranu je vyliezť na strom, ktorý sa nachádza v tesnej blízkosti. Aktér tohto experimentu musí však byť dostatočne rýchly a v dobrej kondícii. Treba mať na zreteli, že dospelý medveď, keď stojí na zadných, dosiahne až do výšky 250 cm. Okrem toho mladšie jedince veľmi dobre lezú aj po stromoch a na kmeň dokážu vyliezť aj starší kus. Podľa štatistiky SPZ z 33 priamych konfrontácií medzi človekom a medveďom 6 percent „šplhúňov“ bolo

stiahnutých dole zo stromu. Pri priamom útoku medveďa, pokiaľ hryzie a udiera labou, je potreba chrániť si rukami životne dôležité orgány.

Najlepšou ochranou je však prevencia. Ak pri potulkách lesoch zistíte pobytové znaky ako (vyhrabané mraveniská a osie hniezda, trus, stopy, označkové stromy a poprevracané kamene) je najvhodnejšie lokalitu čo najrýchlejšie opustiť.

Odborníci odporúčajú ako ochranu pred medveďom americké paprikové spreje. Jeden stojí 55 eur. Zatiaľ je to viac marketingové lákadlo ako ochrana.

V rôznych príručkách nám odporúčajú, že sa pred medveďom ochránime, keď budeme v lese hluční. Máme chodiť ovešaní zvončekmi. Mladšie jedince sú zvedavé a môžu sa na vás prísť pozrieť z blízka, alebo si vás pomýlia s ovcou. Gumové projektily tiež problém nevyriešia. Bolest', ktorú im spôsobí, ich skôr rozzúri.

ri. Môžu záučiť na strelca alebo na nič netušiacieho človeka, ktorý sa im dostane do cesty. Nie je nič horšie ako rozzúrený a hladný medveď.

Ďalšou dôležitou otázkou, ktorá zaujíma našu verejnosť je koľko medvedov žije v súčasnosti na Slovensku a či nie sú premnožené? Ochránári majú na to diplomatickú odpoveď. Áno počet medvedov sa zvyšuje, ale nie sú premnožené. Aj ďalšie tvrdenie, že nepotrebujeme vedieť počty je zarážajúce. Množstvo finančných prostriedkov, ktoré bolo vynaložené na rôzne projekty, manažmenty sa minulo účinkom. Ako sa dá relevantne vypracovať seriózny manažment medveďa, keď nevieme skutočný stav. Pri štatistickom vyhodnocovaní je potrebné vedieť základné hodnoty. Je diametrálne odlišné, či pracujem so súborom päťsto, alebo tisíc kusov. Veľmi vhodný spôsob dokazovania skutočného počtu medvedov zvolili kolegovia z OZ Kriváň v lokalite CHPO Poľana. Podrobne zdokumentovali a nafotili medvede vyskytujúce sa v tejto oblasti. Výsledkom je spoločné sčítanie medvedov v spolupráci LESY SR, š.p. a CHKO Poľana. Prvé sa uskutočnilo v roku 2012. V tomto roku sa zopakovalo v jarňých mesiacoch a na ploche asi 45-tisíc ha napočítali 37 medvedov. Určite toto číslo nie je úplne presné, ale odchýlka od skutočnosti je malá.

Všeobecne ochranári tvrdia, že všetko zapríčiňujú zle uzatvorené kontajnery, z ktorých medveď vyberá zvyšky potravy. Je pravdou, že pri našich stravovacích zariadeniach, v horskom prostredí, je množstvo odpadkov, ktoré nie sú vhodne uskladnené. Na druhej strane treba však povedať, že keby medvede neboli premnožené, tak by každý mal svoje teritórium a odpadky by ich nezaujímali. Tí, čo veci rozumejú vedia, že hladný medveď zavetří zachytí vôňu, ktoré do dialky vysielajú aj špeciálne uzatvorené kontajnery a digestory hotelových kuchýň. Z minulosti sú známe prípady z Nízkych Tatier, kedy medveď kontajnery z bývalého hotela Kosodrevina pováľal dole po zjazdovke. Svoju maškrtnosť si ešte ukájal jablkami, ktorých sa zmocnil po vytrhnutí kapoty z auta. Keďže mu to nestačilo vlámal sa do skladu potravín a spakoval marmelády, med a zavaraniny.

Veľkým problémom sú synantropné a kontajnerové medvede. Radikáli z mimovládnej ochrannárskej lobby sú proti odstrelu. No čo potom s takými jedincami. V 70-tych rokoch minulého storočia sa na LS Staré Hory vykonal, v Tureckej na lokalite Salašky, odchyt medvedice s dvomi mláďatami. Tieto boli premiestnené na zazverenie do Úľiča. Dnes nemá o medvede nikto záujem.

V prípade, že dôjde ku konfliktnej situácii, nikto nevie ako ju okamžite vyriešiť. Svedčí o tom aj prípad medveďa v Martine, ktorý ohrozoval obyvateľov mesta. Agresívneho výtečníka riešila polícia. Medveďa zovreli medzi dve policajné autá a tlačili von z mesta. Lenže ani policajti nemajú skúsenosti s medveďmi. Nahnevaný medveď pohryzol, cez otvorené okno na aute, zástupcu zákona na ruku. To sa mu ale stalo osudným, policajti potom divokého maca skolili pištoľkami.

V súčasnom období prebieha zber vzoriek, ktoré budú slúžiť na genetické vyhodnotenie medvedej populácie. Cieľom tejto metódy, okrem iného, je získanie čo najpresnejšej početnosti a populačnej hustoty medvedov na Slovensku. Osobne si myslím, že odborná ako aj laická verejnosť na Slovensku si konečne zaslúži dozvedieť sa koľko tých medvedov u nás naozaj máme.

Milan Longauer

Tajomstvo jednej starej skrine

Skriňa - kus nábytku, bez ktorého ho si v dnešnej dobe nevieme svoj život predstaviť. Veď v domácnosti nám stále pribúdajú a pribúdajú rôzne veci, ktoré treba niekde uložiť, odložiť, schovať. Veci, ktoré potrebujeme ku svojmu každodennému životu, sezónne veci, príležitostné veci i predmety, ktoré už vôbec nepotrebujeme, ale je nám ťažko sa s nimi rozlúčiť. Skrátka veci potrebné i nepotrebné. Kde ich len dať? Skriňa je naša záchrana. Takto asi vyzerá súčasnosť, ale niekedy dávno to tak nebolo. Skriňa nepatrila do základného zariadenia domácnosti. V minulosti človek nemal veľa vecí a tie, ktoré mal, ukladal voľne na zem, na vyvýšenú plochu, do výklenkov stien alebo niektoré vešal na stenu. Potreboval však ešte a spať, preto lôžkový, sedací či stolový nábytok vznikol oveľa skôr ako skriňový. Skriňový nábytok pre ukladanie potrebných vecí sa objavuje v domácnostiach, keď už mal človek nielen šikovné ruky, ale aj vhodné nástroje a cenné veci, ktoré potreboval chrániť. Vytvoril pre ich ukladanie špeciálne prenosné zariadenie, skriňový nábytok – truhlu – debnu na veci uzatvorenú horným odklápacím vekom. Najstaršie známe truhly sú staré asi 4000 rokov a uchovali sa v hrobkách egyptských faraónov. Ďalší skriňový nábytok, znova truhly, sa uchoval až z 10. storočia a ďalších

nábytku, či už ide o šatníkové skrine pochádzajúce zo spálňových kompletov, jedálenské a kuchynské príborníky, vitríny, knihovníčky, kredence, skrinky na lôžkoviny i sektorové skrinky.

Jeden z týchto historických kusov skriňového nábytku však vôbec nezapadá do kategórie nábytku, aj keď na prvý pohľad vyzerá ako obyčajná stará dvoj-dverová šatníková skriňa. A predsa je iná. Výška 190 cm, šírka 120 cm a hĺbka 40 cm – rozmery ako stvorené na uloženie bielizne. Rámová konštrukcia korpusu skrine je vyplnená tenkými doskami. Predné dvere sú tiež rámovej konštrukcie s drevenou mriežkou a výplňou. Skriňu dotvára štvorstupňová horná rímsa a mosadzné kovanie. Skriňa je zaujímavá

aj tým, že je dyhovaná ručne rezanou dyhou pomocou štvorročnej píly – gátra. Je to jeden z najstarších zbierkových predmetov tohto charakteru nachádzajúcich sa v zbierkových fondoch Lesníckeho a drevárskeho múzea. Podľa informácií uvedených na karte druhostupňovej evidencie bola vyrobená niekedy okolo roku 1830 v Banskej Štiavnici a pochádza zo stolárskej dielne Piťukovcov, ktorí boli v Banskej Štiavnici vychýrení stolári. Ten posledný Alexander, od ktorého sme skriňu získali, sa do análov Banskej Štiavnice zapísal nielen svojím stolárskym kumštom, ale aj svojou netradičnou záľubou – hrou šachu, v ktorej naozaj vynikal. Narodil sa v roku 1904, vyučil sa za stolára a celý život pracoval v tejto profesii. Šachu sa

začal venovať už ako 16-ročný, vlastnoručne si vyrezal šachové figúrky a sledoval šachové rubriky v časopisoch. Svoju prvú šachovú úlohu publikoval v pražských novinách v roku 1927. Publikoval 584 šachových skladiieb, z ktorých 60 bolo ocenených. Za svoju činnosť v tejto oblasti získal množstvo vyznamenaní, okrem majstra športu a zaslúžilého majstra športu, mu v roku 1988 udelila medzinárodná šachová federácia FIDE titul Čestného majstra FIDE v kompozičnom šachu. Tento majster dreva a šachu zomrel v roku 2002. Nielen jeho šachové, ale aj stolárske majstrovstvo zostalo zachované. Môžeme sa s ním stretnúť aj v kúpeľoch Vyhne, pre ktoré vyhotovil kompletne zariadenie.

S kusom jeho života, v podobe zbierkových predmetov dokumentujúcich vybavenie jeho stolárskej dielne, sa však môžeme stretnúť aj u nás, v Lesníckom a drevárskom múzeu. Jedným z nich je aj spomínaná skriňa, ktorá bola do múzea získaná kúpou v roku 1980 za 150 Kčs.

Čím sa teda líši od ostaného skriňového nábytku? Pootvorme dvere a nazrieme do útrobu skrine, čo pred nami ukrýva. Klasické police sú nahradené lištami rozmanitých profilov. V dolnej časti skrine sú dva šuplíky, na ľavých dverách sú upevnené dve vyrezávané konzoly, na pravých polička s rôznymi otvormi. Na čo teda skriňa slúžila? Pán majster stolár si dal tú námahu a vyrobil si špeciálnu skriňu na pracovné nástroje. Na policiach s profilovanými lištami hrdo trónia hoblíky - každý hoblík má svoje osobité miesto podľa profilu, ktorý sa ním vytváral. Ku skriňi patrí 132 rôznych profilovacích hoblíkov, ktorými vyrábala a vyzdoboval nábytok, garníže, okná, dvere, obrazové rámy a iné vybavenie domácností, či verejných priestorov. Je to unikát, s ktorým sa len

tak nestretáme. Sme veľmi radi, že túto okrasu stolárskej dielne môžeme ukázať aj našim návštevníkom. Je súčasťou stálej výstavy Drevo vždy živé. Ak ste aj vy zvedaví na tento jedinečný kus vybavenia stolárskej dielne, máme pre vás dvere Lesníckeho a drevárskeho múzea otvorené.

Mária Rošková
LDM Zvolne

nasledujúcich storočí. Ešte v priebehu 19. storočia bola truhla nevyhnutnou súčasťou výbavy každej nevesty a zariadením každého ľudového obydla. Takéto truhly slúžia dodnes. Podobné truhlám sú aj niektoré dnešné typy skriniek na ukladanie lôžkovín a lavice s úložným priestorom pod odklopným vekom. V priebehu storočného vývoja vzniká postupne mnoho rôznych typov skriň, ktorých tvar bol charakteristický pre druh ukladaných vecí a pre určitú dobu. Klasická skriňa, ako ju poznáme, jej dvoj-dverová podoba určená na uloženie šatstva, sa postupne vyvinula až po roku 1600.

Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene vo svojich zbierkových fondoch uchováva niekoľko kusov skriňového

Pomôcky: yam, El, Donar, ZIM	odhodenec	predpo- ludným	značka cínu	trvávajúca subtro- pická rastlina	priláka	<i>Dvaja parašutisti vo voľnom páde, sa držia za ruky. Jeden si dáva jablko a núka aj druhému. Keď dojedli, vytiahne ďalšie a zase ho ponúka. Pri treťom jablku ten druhý už nevydrží a hovorí mu: - Prosím ťa, kde berieš tie jablká? (Dokončenie tvorí tajničku krížovky.)</i>					
sypaním odober							rozrývala	citoslouve bujnosti	značka hliníka	2. časť tajničky	záduch
germán- sky boh hromu											
značka holmia			Miriám (dom.) tenisové ihrisko								
obidva				verejne ohlás Terézia (dom.)							
dentálna spolu- hláska									skratka pre štátny zúrivý človek		
1. časť tajničky								zn. rus- kých áut biely človek			
druh damarovej živice								robí buchot usadenina roztoku			
Pomôcky: DPA, kauri, Crt	diskontná sazdba	klub atletov 4. časť tajničky						krík žiak 5. triedy		3. časť tajničky	oteplil sa, zohrial sa
nemecká tlačová agentúra				Pavol (dom.) jasat', tešiť sa							
rímske číslo 49			píliť vitím zhotovila								
snovala								citoslouve smiechu Elena (dom.)			
kývate, mávate								skr. súhv. Pohár žrde na vozoch			
voľne smerovalo nadol, ovísalo									nitrid bóru semitický boh		
natriete lakom											
spriadat'											blaznel (hovor.)

Zasmejte sa

Kto je maximálny flegmatik?

Ten, koho nerozháďe ani ručný granát.

Riaditeľ SIS (Slovenska informačná služba) odpovedá on-line:

Anonym poslal otázku: „Pán riaditeľ, nezdá sa vám to blbé odpovedať na anonymne otázky z internetu?“

Odpoveď: Odpovedám zadávateľovi anonymnej otázky, majiteľovi IP 92.8.116.15, host.auto.sk, Martinovi Jakubcovi, bytom v Bratislave, Moskovská ul. c. 43/a, rodne číslo 551012/1001, číslo konta 1-259-35-36:

„NIE NEZDÁ!“

Pobehuje kohút nervózne v čakárni v pôrodnici.

Odrazu vyjde zo sály doktor a hovorí:

„Je to vajce!“

Na telegrafnom drôte visí niekoľko netopierov hlavou dole, a tu z ničoho nič sa jeden otočí a zostane hlavou hore.

„Počuj, čo to s ním je?“ pýta sa druhý.

„Neviem, asi omdlel.“

Traja Slováci stoja na kopci a dolu sa valí státisícová turecká armáda.

Prvý hovorí: „Hej tých ale je.“

Druhý hovorí: „Ej bistu veruže máš pravdu.“

A tretí: „Ci pana, a kam ich všetkých pochováme!“

Na sude sa pýta sudca manžela:

„A kedy začali medzi vami prvé nehody?“

„Keď som trval na tom, že aj ja chcem byť na svadobnej fotografii.“

Uveríte?

Plán prestavby parku pri poľovníckom zámku v Topolčiankach museli na poslednú chvíľu zmeniť. Kvôli náletom agresívnej sovy nemôžu vyťažiť poškodené stromy v zadnej časti parku, ktoré ohrozujú životy návštevníkov. Pracovníci z karanténnej stanice nie sú schopní agresívneho vtáka odchytiť v jeho úkryte. Dutina poskytuje zvieratú vhodné podmienky na prežitie. Kôra stromu ho dokonale maskuje (spĺva s perím zvierata) a umiestnenie skrýše neumožňuje prístup predátorom ani ekológom. Robotníci, lesníci a ochranári počas 24 hodín čakajú na moment, kedy vyhladovaná sova opustí dutinu a vydá sa na lov. Potom majú v pláne zabezpečiť otvor voči opätovnému obsadeniu agresívnym jedincom. Dúfajú, že po tejto skúsenosti sova opustí park v Topolčiankach a v prácach budú môcť bez ďalších komplikácií pokračovať.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjaco

Naše zariadenia

Chata Lesník

Milan Longauer

Z Nízkyh Tatier sa otočíme na juh a zastavíme sa uprostred Štiavnických vrchov, na miestach kedysi preslávených kúpeľov, v oblasti známej svojimi liečivými termálnymi prameňmi, vo Vyhniach. V obci je vystavaný oddychový areál Vodný raj. Je to miesto, kde počas celého roka nájdete príjemný relax, harmóniu a pohodu. Bez ohľadu na počasie, či ročné obdobie je v relaxačno-sportovom centre k dispozícii celý rad wellness služieb a možnosti na športové vyžitie.

Chata Lesák stojí na okraji tejto starej pivovarnickej, strojárskej a kúpeľnej obce. Pozostáva z kuchyne, sociálneho zariadenia, spoločenskej miestnosti s krbom a

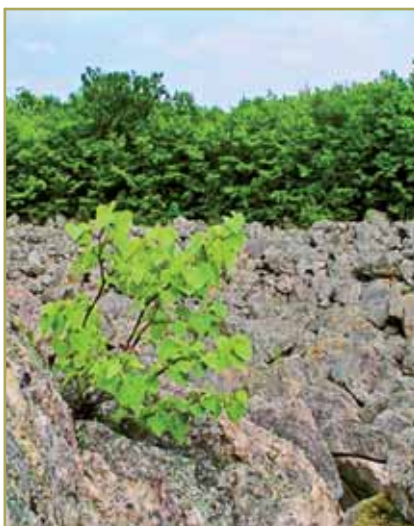
miestností na spanie. Chata je po celkovej rekonštrukcii a poskytuje návštevníkom príjemný pobyt v interiéri. Kapacita zariadenia je 14 lôžok, z toho je 9 pevných a 5 prísteliek. Aj exteriér, s vonkajším ohniskom a prístreškom s lavičkami, dotvára dobrú atmosféru okolia tohoto zariadenia. Svojou polohou umožňuje ubytovaným využívať okolie na lesoturistiku, cykloturistiku, rybolov v Revištskom Podzámčí a na Hrone. V zimnom období je to beh na lyžiach, zjazdové lyžovanie na vlekoch v Ostrom Grúni, Kremnici – Skalke.

Prírodné, kultúrne a historické zaujímavosti sa nachádzajú v CHKO Štiavnické vrchy. Múzeá a historické objekty v Novej

Bani, Banskej Štiavnici, Pukanci, Kremnici. Zaujímavé miesta sú Baňa Všetechsvätých nad obcou Hodruša - Hámre, Bralce pri obci Hliník.

Podnetom na vznik obce boli bane, najmä nálezisko bohatej železnej rudy. Podľa niektorých predpokladov ťažili tu železnú rudu už germánske kmene niekedy v 3. – 2. storočí pred našim letopočtom. V závere doliny Rudno a nižšie, pri Vyhnianskom potoku bolo vedľa seba niekoľko kováčskych dielní, vyhni. Podľa toho dostala názov i obec. Starý názov Eisenbach a jeho kúpele boli známe už v 13. storočí. Obec Vyhne bola poddanská obec a jej zemepánmi v roku 1256 boli potomkovia vojvodu Boršu. Otcovia obce

ustanovili letopočet 1256 za rok, od ktorého sa oficiálne počíta jestvovanie obce Vyhne. Napriek významu baníctva, železiarstva a pivovarníctva, Vyhne najviac preslávila železitá termálna voda a liečebné kúpele.

Špeciálnou kapitolou v geografii obce Vyhne sú prírodné zaujímavosti. Priamo nad dedinou sa týči vrch Kamenná (495 m n. m.), na ktorého úpätí sa nachádza unikátny prírodný úkaz - Národná prírodná rezervácia Kamenné more vo Vyhniach - rozlohou najväčšie kamenné more v sopečnej časti Karpát a jedno z najstarších chránených území na Slovensku, cenné predovšetkým pre svoju geologickú hodnotu. Dalším mimoriadne cenným útvarom prírody je Prírodná pamiatka Vyhniansky travertín - travertínová kopa tvoriaca vodopád o výške 3,5 m s vodou vytekajúcou z bývalej štólne.

Receptár

Kotlety s brusnicami a hruškou

Suroviny:

4 ks bravčová kotleta, 150 g brusníc, 1 ks hrušky, 2 PL olej, 1 KL jablčný ocot, saturejka (bylinka), mleté biele koreníe, mleté čierne koreníe

Saturejka záhradná

Postup prípravy:

Umyté a očistené kotlety posypeme čerstvo rozdrveným korením a jemne vyklepeme. Na rozpálenom oleji kotlety opečieme z oboch strán po 3 minúty. Do výpeku vložíme očistenú (neošúpanú) na malé kocky nakrájanú hrušku a brusnice. Hruškovo-brusnicovú omáčku stiahneme z plameňa a dochutíme jablčným octom a saturejkou. Podávame s ryžou.

Dobrá chuť

Pripravil som si pre vás zaujímavé hry. Najprv si zistíme ako poznáme zvieratá a stromy v našich lesoch a nakoniec si vystrihneme a nalepíme skladačku. Ak chcete získať pekný darček, napíšte mi pranostiky v správnom tvare, určite zviera a strom, vystrihnite jednotlivé diely skladačky, poskladajte a nalepte ich na papier. Poskladaný obrázok podpíšte, pridajte váš vek a poštovú adresu.

Jazvec Mišo

Váš kamarát jazvec Mišo

Poznáš zviera a strom?

Obvykle dosahuje okolo dĺžku jeden meter, občas možno ale zahliadnuť aj dvojmetrové exempláre. Je to náš najdlhší had. Je to?

- Slepúch lámavý
- Užovka stromová
- Užovka obojková

Je mohutný až 30 m vysoký strom s rozložitou alebo ihlanovitou korunou. Je to?

- Topoľ čierny
- Tis obyčajný
- Vrba biela

Moja adresa je:

jazvec Mišo
redakcia časopisu Lesník
Námestie SNP č.8
975 66 Banská Bystrica

Kalendár akcií

10. 11. 2013

AKVATERA Trenčín
Expo Center Trenčín

8.11. – 29.11.2013

VINUM LAUGARICIO

9. ročník medzinárodnej výstavy vína,
vody a destilátov
Expo Center Trenčín

Pracovné jubileá

Október 2 0 1 3

20 rokov

Štrba Ján,
vedúci LO, LS Ladzany – OZ Levice

Ing. Martinský Marian,
vedúci ekonomického úseku – OZLT Ban-
ská Bystrica

Ing. Boroš Marcel,
vedúci LS, LS Sirk – OZ Revúca

25 rokov

Ing. Janičák Peter,
vedúci ekonomicko-obchodného úseku –
OZ Námestovo

Ing. Kozák Miroslav,
pestovateľ, LS Oravská Polhora – OZ Ná-
mestovo

Ing. Dendys Pavol,
pestovateľ, LS Paráč – OZ Námestovo

Ing. Orviský Juraj,
technik, LS Viglaš – OZ Kriváň

Bc. Ďurík Martin,
technik, LS Zámotov – OZ Vranov nad Top-
ľou

Blašák Anton,
manipulant, ES Udavské – OZ Vranov nad
Topľou

Haratím Róbert,
vedúci LO, LS Udavské – OZ Vranov nad
Topľou

Bomba Miroslav,
vedúci LO, LS Revúca – OZ Revúca

30 rokov

Ing. Vizslai Igor,
vedúci LS, LS Jelšava – OZ Revúca

35 rokov

Dlhý Miroslav,
vedúci LO, LS Nové Mesto nad Váhom –
OZ Trenčín

40 rokov

Schalek Vladimír,
vedúci LO, LS Gabčíkovo – OZ Levice

Odchod do starobného dôchodku

Cibuľa Ján,
vedúci LO, LS Klenovec – OZ Rimavská So-
bota

Ing. Burcl Peter,
vedúci LO, LS Svinica – OZ Košice

Životné jubileá

Október 2 0 1 3

50 rokov

Ing. Gregora Jozef,
vedúci LS, LS Topoľčianky – OZ Topoľčianky

Ing. Hatalová Jarmila,
personalista – OZ Trenčín

Ing. Španik Jaroslav,
pestovateľ – OZ Považská Bystrica

Bc. Hlinický Ferdinand,
ťažbár – OZ Námestovo

Bozsényiková Marianna,
technik, ŠS Trstice – OZ Semenoles

60 rokov

Ing. Kráľovič Štefan,
vedúci LS, LS Majdán – OZ Smolenice

Havárik Peter,
vedúci LO, LS Píla – OZ Smolenice

Málik Pavol,
vedúci LO, LS Moravany – OZ Smolenice

Ing. Chylo Bohumil,
vedúci LS, LS Prievidza – OZ Prievidza

Rubriku spracovala Helena Turská

Opustil nás

Dňa 12.10.2013 nás vo
veku 91 rokov opustil
bývalý zamestnanec
zaniknutého
OZ Banská Bystrica
Milan Longauer.

LESY SR
S.A. Banská Bystrica

Lesnícke vedecké kaviarne

**Zaobídeme sa pri
pestovaní lesa bez
chémie?**

informuje a Vaše otázky zodpovie

Ing. Ján Švančara
bývalý dlhodobý vedúci pracovníka LESOV SR

Ing. Andrej Kunca, PhD.
vedúci Strediska lesníckej ochrany služby

LESY SR, š.p. sa teší na stretnutie s Vami
24. 10. 2013 (štvrtok) o 10:00 hodine
v kaviarni u Alexa, Nam. SNP 36/51, Zvolen

SLOVENSKÝ KLUB SOKOLIAROV PRI SPK

VÁS POZÝVA NA
**SLOVENSKÉ STRETNUTIE SOKOLIAROV
S MEDZINÁRODNOU ÚČASŤOU**

POĽNÝ KESOV 2013
(AREÁL TERMÁLNEHO KÚPALISKA)
24. 10. 2013 - Slávnostné otvorenie o 9,30 h

PRIĎTE STRÁVIť PRIJEMNÉ CHVÍLE MEDZI SOKOLIARMI A ZAŽIť
STAROBYLÝ SPÔSOB LOVU - ZJÚČE DEDIČSTVO LUDSTVA

PROGRAM

24.10.2013 - 24.10.2013
9,30 h Slávnostné otvorenie
(medzi iným súhlasom na medzinárodnú účasť)
11,00 - 16,00 h Sokoliarske hry
18,00 h Výsledok súťažnej zveri
20,00 h Workshop na aktuálne témy sokoliarstva
24.10.2013
19,00 h Slávnostná rozlúčková večera s hudbou

MEDIÁLNY PARTNER: **halali**

KONTAKT: ING. ALDIZ KASSÁK - PREDSEDNÍK SKS PŘI SPK, TEL.: 0995 803 107, e-mail: aldizkassak@gmail.com

Objavujeme huby a ich tajomstvá

V dňoch 9. až 11. októbra 2013 sa v priestoroch Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene uskutočnil už 16. ročník výstavy húb s názvom *Objavujeme huby a ich tajomstvá*. Hlavným cieľom výstavy je ukázať druhové bohatstvo a krásu húb v našej prírode, rozšíriť vedomosti verejnosti o tejto tajuplnej skupine organizmov, pritiahnúť mládež k zberu húb a k aktívnemu tráveniu voľného času v prírode a k jej ochrane. Ďalším cieľom je naučiť praktických hubárov bezpečne poznať smrteľne jedovaté druhy húb, ktoré si každoročne vyberajú svoju krutú daň.

Po tohoročnom suchom lete, kedy sa zdalo, že huby už ani neporastú, pri-

niesla daždivá jeseň celkom pekné úlovky. Za dva dni zberu sa organizátorom výstavy podarilo nazbierať a následne vystaviť vyše 140 druhov húb. A keďže ďalšie druhy priniesli návštevníci výstavy, počet vystavených druhov nakoniec prekonal dve stovky.

Tak ako po iné roky aj tentoraz výstavu doplnilo niekoľko sprievodných podujatí. Predovšetkým to bola súťaž pre širokú verejnosť „O najväčší počet prinesených druhov húb“, do ktorej sa zapojilo viacero nadšených hubárov z okolia Zvolena. Nie len že súťažili o peknú hubársku príručku, ale ich zbery rozšírili i kolekciu vystavovaných druhov húb a v niektorých prípadoch i herbár múzea.

Ďalším sprievodným podujatím bola mykologická poradňa. Počas tejto žiadanej aktivity mykológovia Ing. Stanislav Glejdura z Lesníckej fakulty a prof. RNDr. Ján Gáper, CSc. z Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene radili hubárom, odpovedali na ich otázky a určovali prinesené huby.

Aj keď sa tohoročná hubárska sezóna nedá považovať za obzvlášť vydatrenú, vďaka úsiliu organizátorov a záujmu návštevníkov vznikla hodnotná výstava, ktorá bola zdrojom poučenia pre širokú hubársku verejnosť všetkých vekových kategórií.

Marek Vanga, LDM Zvolene
Foto: Marek Vanga, Ivan Hanula

Mykológ Ing. Glejdura počas prednášky.